Załącznik nr 1
do Zarządzenia Nr 111.2022
Wójta Gminy Świlcza
z dnia 12 sierpnia 2022 r.

Urząd Gminy Świlcza
36-072 Świlcza 168

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030

projekt

Spis treści

1.WPROWADZENIE 3
2.WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ 4
2.1.Podsumowanie diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej 4
2.2.Analiza SWOT 15
3.ZAŁOŻENIA I KONCEPCJE STRATEGICZNE 18
3.1.Potencjały rozwojowe Gminy Świlcza 18
3.2.Wizja i misja rozwoju 19
3.2.1.Misja rozwoju Gminy Świlcza 19
3.2.2.Obszary rozwoju Gminy Świlcza 20
3.2.1.Wizja rozwoju Gminy Świlcza 24
3.3.Cele strategiczne operacyjne i kierunki działań. 24
3.4.Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy 39
3.4.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy 39
3.4.2. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie 41
3.5.Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań Gminy 43
4.Komplementarność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 z aktualnymi dokumentami planistycznymi 50
4.1.Komplementarność Strategii z dokumentami strategicznymi regionu i kraju 50
4.2.Uwarunkowania i Prawo wodne a Strategia Rozwoju Społeczno Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 52
5.SYSTEM REALIZACJI STRATEGII 59
5.1.Zarządzanie Strategią 59
5.2.Monitoring i ewaluacja 60
5.3.Ramy finansowe realizacji Strategii 67
6.Spis rysunków, tabel, wykresów 72
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Świlcza 73

1. WPROWADZENIE

Gmina Świlcza przystąpiła do opracowania *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2022 – 2030* – kluczowego dokumentu programowania rozwoju lokalnego. W Strategii przedstawiona została aktualna diagnoza stanu obecnego Gminy oraz określona koncepcja jej rozwoju w perspektywie do 2030 r.

Koncepcja ta jest zapisem wizji – perspektywy, do jakiej ma zmierzać rozwój Gminy – wraz z jej głównym założeniem tj. misją oraz etapami – celami rozwoju: strategicznymi i operacyjnymi. *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2022 – 2030* to strategia zintegrowana: wskazuje najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenne i infrastrukturalne, na których powinna być skoncentrowana uwaga władz Gminy. Celem Strategii jest dynamiczny i zrównoważony rozwój Gminy, efektywne gospodarowanie własnymi zasobami wewnętrznymi oraz środkami finansowymi.

Opracowanie i wdrażanie *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2022 – 2030* opiera się na Ustawie z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz zmianami niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020, poz. 1378) oraz na zapisach Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wdrażania systemu zintegrowanych strategii, w tym na poziomie lokalnym. Strategia jest dokumentem nadrzędnym względem innych planów i dokumentów planistyczno – strategicznych obowiązujących i mających powstać w przyszłości w gminie Świlcza, a z drugiej strony dokumentem spójnym z dokumentami wyższego rzędu, w tym ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Dokument Strategii będzie wyznaczał również ramy dla planów i programów powstających w gminie Świlcza podczas jej obowiązywania.

Strategia przygotowana została w zgodzie z wymogami metodologicznymi dla lokalnych dokumentów strategicznych oraz zaleceniami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Główną zasadą przygotowania dokumentu było wykorzystanie metodologii partycypacyjno – eksperckiej. W trakcie prac zapewniono aktywny udział społeczności lokalnej (np. poprzez badania ankietowe, upublicznianie poszczególnych etapów prac, zasięganie opinii). Taki model przygotowania Strategii łączy atuty potencjału mieszkańców zaangażowanych w życie społeczne i gospodarcze w gminie z wiedzą i doświadczeniem ekspertów.

Przy przygotowaniu diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej i przestrzennej wykorzystano następujące metody:

- analizy materiałów źródłowych (desk i web research), w tym dokumentów lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich,
- badań ankietowych,
- analizy danych własnych i materiałów przekazanych przez Urząd Gminy w Świlczy i jednostki podległe,
- analizy danych statystycznych, szczególnie z: Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego oraz innych danych ogólnodostępnych,
- współpracy z zespołem ds. Strategii powołanym w gminie.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

Rozdział prezentuje najważniejsze zagadnienia i wnioski wynikające z przeprowadzonej Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Świlcza – stanowiącej podstawę do programowania założeń niniejszej Strategii, jak i innych dokumentów planistycznych i strategicznych dla Gminy. Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna Gminy Świlcza wraz z wnioskami dla Strategii Rozwoju na lata 2022-2030 została opracowana w 2022 r.

Analizy i wnioski opierały się na danych statystyki publicznej, przede wszystkim zbieranych i udostępnianych przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, a także pozostających w dyspozycji samej Gminy. Analiza wybranych danych i informacji, charakteryzujących podstawowe uwarunkowania rozwojowe jednostki, była prowadzona w ujęciu dynamicznym (badając lata 2017-2020/2021, w zależności od dostępności danych) i porównawczym (przedstawiając gminę Świlcza na tle pozostałych gmin tworzących powiat rzeszowski, dodatkowo tam, gdzie było to uzasadnione i pozwalało na wydobycie innych, cennych dla planowania strategicznego wniosków, dokonano porównania Gminy z jednostkami o podobnej charakterystyce – tło porównawcze stanowiły także Gminy sąsiadujące. Uwzględniano też odniesienia do średniej powiatowej i wojewódzkiej). Ostateczne wnioski, prezentowane w ramach dokumentu, zostały zweryfikowane i zaakceptowane przez kierownictwo Gminy.

2.1. Podsumowanie diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej

W zakresie uwarunkowań wynikających z położenia

Gmina Świlcza położona jest w centralnym punkcie województwa podkarpackiego, w zachodniej części powiatu rzeszowskiego. Gmina graniczy od wschodu z miastem Rzeszów, od północnego wschodu z gminą Głogów Małopolski, od północy z gminą Kolbuszowa, od zachodu z gminą Sędziszów Małopolski, natomiast od południa z gminami Iwierzyce i Boguchwała.

Należy do największych gmin w powiecie rzeszowskim zajmując powierzchnię około 108 km2, co stanowi 0,61% powierzchni województwa podkarpackiego i 8,86% powierzchni powiatu rzeszowskiego.

Administracyjnie podzielona jest na osiem sołectw (obszarów badawczych): Błędowa Zgłobieńska, Bratkowice, Dąbrowa, Mrowla, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana, Woliczka. Największe powierzchniowo jest sołectwo Bratkowice (43,41% ogółu powierzchni).

Dla Gminy Świlcza czynnikiem najbardziej generującym możliwości rozwojowe Gminy jest sąsiedztwo miasta Rzeszowa i wynikający stąd szeroki zakres powiązań.

Powiązanie Gminy z Rzeszowem dotyczą głównie:

- rynku pracy – ponad 80% pracującej poza rolnictwem ludności Gminy znajduje zatrudnienie w Rzeszowie,
- infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjnej (dobra obsługa miejską komunikacją publiczną z terenu Gminy do centrum Rzeszowa),
- świadczenia usług o charakterze ponadpodstawowym (w niektórych elementach również podstawowym) przez placówki znajdujące się na terenie miasta (oświata ponadpodstawowa,

specjalistyczne usługi medyczne, hospitalizacja, pogotowie ratunkowe, kultura – teatr, kina, imprezy, handel specjalistyczny, usługi bytowe i produkcyjne specjalistyczne, sport – imprezy),
- obsługi administracyjnej (szczebla powiatowego), usług bankowych, ubezpieczeń społecznych, doradztwa biznesowego, urzędu skarbowego itp.,
- połączeń komunikacyjnych z regionem, krajem, międzynarodowych (dworce PKP, PKS, S-19, A-4),
- rynek zbytu produktów rolnych i produkcji rzemieślniczej.

Istnieją, choć zdecydowanie mniej znaczące powiązania odwrotne miasta z gminą. Dotyczy to głównie:

- wzrastającego zainteresowania mieszkańców miasta do osiedlania się na terenie Gminy, zwłaszcza na obszarach przygranicznych o dobrych powiązaniach drogowych (tańsze niż w mieście tereny budowlane, niższe podatki),
- lokowania drobnych zakładów rzemieślniczych i usługowych (z powodów jak wyżej),
- rozwoju podmiejskiej, głównie świątecznej rekreacji i wypoczynku (obecnie głównie tzw. "odwiedziny u rodziny").

Powiązania te wynikające z wzajemnego sąsiedztwa Gminy z miastem należy uznać za bardzo pozytywne, aktywizujące gminę i zgodne z tendencją rozwoju stref podmiejskich wokół znaczących ośrodków miejskich.

Sytuację Gminy w makroskali określają elementy, funkcje, strefy rozwoju określone w skali kraju i regionu.

Wg "koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – modelu równoważenia rozwoju, gmina Świlcza znajduje się w:

- potencjalnym paśmie przyśpieszonego rozwoju kształtującego się wraz z modernizacją, rozbudową i budową systemów infrastruktury technicznej o znaczeniu europejskim,
- potencjalnej strefie wielofunkcyjnego, ekologicznie uwarunkowanego rozwoju – przyspieszonego rozwoju stymulowanego przez procesy integracyjne z Europą (Unią Europejską),
- w zasięgu miasta Rzeszowa – potencjalnego bieguna polaryzacji (węzła efektywności, konkurencji, innowacji i przedsiębiorczości), jako ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym,
- w obszarze wysokiej aktywności gospodarczej,
- zasięgu korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim i międzyregionalnym,
- obszarze wymagającym głębokiej restrukturyzacji rolnictwa,
- zasięgu ośrodka – bieguna rozwoju o znaczeniu ponadregionalnym.

W dniu 27.10.2021r. zostało podpisane porozumienie pomiędzy gminą Świlcza a Uniwersytetem Rzeszowskim w sprawie przekazania nieruchomości w postaci działek, o łącznej powierzchni 35,2948 ha, z przeznaczeniem na cel publiczny – "Budowę Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą i pozostałym zapleczem medycznym".

Zgodnie z porozumieniem Uniwersytet oświadcza, iż zobowiązuje się do niezbywania oraz nieoddawania do odpłatnego lub nieodpłatnego używania osobom trzecim darowanych nieruchomości, przez okres 12 lat od dnia podpisania umowy darowizny. Uniwersytet Rzeszowski zobowiązuje się zrealizować cel publiczny określony w ciągu 12 lat od dnia podpisania aktu notarialnego umowy darowizny z tym, że, zakłada realizowanie celu w kilku etapach, rozpoczęcie prac przy budowie I etapu inwestycji, na który składać się będą budynek lub budynki o powierzchni użytkowej, co najmniej 20.000 m2, w terminie 6 lat od dnia podpisania umowy darowizny.

W zakresie procesów demograficznych i sfery społecznej

Demografia

Gmina Świlcza na tle gmin sąsiednich jak i na tle całego powiatu jest jedną z większych gmin wiejskich pod względem liczby mieszkańców. Liczba ludności Gminy Świlcza stanowi 9,32% ludności powiatu rzeszowskiego i 0,9% ludności województwa podkarpackiego. W analizowanym okresie 2017-2020 w porównaniu do gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego zmiana ludności w gminie Świlcza jest dodatnia na poziomie 1,47% (tj. wzrost liczby mieszkańców o 230 osób) jest wyższa od zmiany w liczbie mieszkańców zarówno w powiecie rzeszowskim jak i w województwie), mniejsza niż dwie Gminy: gmina Krasne (ponad 6,17% procent wzrostu – tj. 686 osób), gmina Trzebownisko (ponad 5,08% - tj. 1095 osób), ale większa od gmin z ujemnym przyrostem ludności np. Dynów i Kamień.

Gęstość zaludnienia Gminy Świlcza wzrosła w latach 2017 - 2021 ze 140 do 143 osób na km2, co oczywiście wynika z wzrostu liczby mieszkańców w gminie. Zarówno na początku, tak i na końcu okresu porównawczego wartości gęstości zaludnienia przewyższają regionalne wyniki - 119 osób na km2. Gęstość zaludnienia Gminy jest zbliżona do średniej powiatowej (149 osoby na km2).

Struktura wiekowa

Analiza struktury wiekowej mieszkańców Gminy wskazuje, iż społeczeństwo Gminy Świlcza jest stosunkowo młode -osoby, które nie ukończyły 40 roku życia stanowią, bowiem 58,69% ogólnej liczby mieszkańców. Przyglądając się jednak bliżej innym jednostkom terytorialnym – widać, że wskaźnik ten nie odbiega od innych gmin a jednocześnie jest korzystniejszy niż dla województwa (wskaźnik to 56,61%).

Analizując strukturę mieszkańców Gminy Świlcza ze względu na wiek (na podstawie danych statystycznych za 2017-2020) należy zauważyć, że oprócz pokolenia wyżu demograficznego z lat 70-tych i pierwszej połowy lat 80-tych XX wieku (osoby w wieku 30-44 lat) duży udział w strukturze wiekowej ludności mają ludzie młodzi w wieku 25-29 lat.

Struktura ludności Gminy Świlcza w podziale na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym wskazuje, że obecnie liczba w wieku produkcyjnym jest dominująca (61,2% ogółu mieszkańców). W badanym okresie 2017-2020 widać rosnącą liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (z 13,8% w 2017r. i 20,1% w 2020r.), ale także rośnie udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (18,30% w 2017r. i 18,7% w 2020r.).

O ile statystyki obrazujące strukturę wiekową społeczeństwa Gminy Świlcza przedstawiają dane, które można uznać za korzystne, o tyle obserwacja zachodzących w tym obszarze zmian pozwala zauważyć negatywne procesy, wpisujące się w ogólnopolską tendencję starzenia się społeczeństwa. Wskaźniki obciążenia demograficznego wskazują, iż w strukturze mieszkańców rysuje się nieznacznie ogólnopolska tendencja starzenia społeczeństwa, mimo, iż obecnie przeważa liczba mieszkańców wieku produkcyjnym.

Oświata i wychowanie

Oświata i wychowanie na terenie Gminy Świlcza to bardzo istotna sfera funkcjonowania samorządu. Warunki nauki są dobre i systematycznie poprawiane. Dane GUS również potwierdzają, że w gminie Świlcza rośnie liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2020/2021r. w porównaniu do 2018/2019r. Aktualna sieć placówek wychowania przedszkolnego zapewnia potrzeby opieki nad dziećmi tej grupie wiekowej.

Pomoc społeczna

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba osób korzystająca z pomocy społecznej uległa zwiększeniu – po spadku w 2020r. obserwuje się gwałtowny wzrost liczby świadczeń (w 2017r.-978, 2018r.-1138, 2019r.-1145, w 2020r.-944, a w 2021r.-1033). Głównym powodem trudnej sytuacji życiowej i przyznawania pomocy przez GOPS jest: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i długotrwała choroba. Z analizy problemów społecznych wynika, że w 2021r. dysfunkcją, która występuje w największej liczbie rodzin jest dysfunkcja związana z bezrobociem (129 rodzin) oraz ubóstwem (124 rodzin).

W zakresie sytuacji gospodarczej

Przedsiębiorczość

Rozwój gospodarczy Gminy jest wypadkową zarówno wysokiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców, sprawnego zarządzania Gminą, jak również czerpania korzyści z dogodnej lokalizacji i warunków środowiskowo-przestrzennych. W odniesieniu do jednostek porównywanych dynamika zmian liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie Świlcza jest jedną z większych (15,5%), w tym także jest wyższa od wskaźnika dla powiatu (13,66%) czy województwa (9,89%).

W analizowanym okresie 2017-2020 w gminie Świlcza w zestawieniu z firmami wykreślonymi saldo jest w każdym roku dodatnie. Powyższe obserwacje pozwalają stwierdzić, że malejąca ilość pojawiających się wyrejestrowań jest ściśle powiązana z poprawiającymi się uwarunkowaniami dla prowadzenia działalności i kondycji lokalnej gospodarki. Przede wszystkim staje się to zachętą dla nowych przedsiębiorców, gotowych założyć swój biznes właśnie na obszarze Gminy Świlcza. W prowadzonej działalności przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007[1] dominuje handel (sekcja G-260 podmiotów) i budownictwo (sekcja F 156 podmioty). Znacząca jest także liczba podmiotów Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (115) Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe (112) i Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa (104) oraz sekcja Q (52) i sekcja J, SiT (46).

Sytuacja lokalnej przedsiębiorczości oddziałuje na kondycję budżetu lokalnego samorządu, na który składają się m. in. wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz (PIT) w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W analizowanym okresie (2017-2020) widać wzrost z wpływu z podatków: CIT o 25,32% a PIT o 36,96%. W gminie Świlcza, jako kluczowy dochód uważa się wpływy z PIT.

Położenie geograficzne, zwłaszcza bliskość miasta Rzeszowa, która stymulując rozwój lokalnej małej i średniej przedsiębiorczości, wpływa na tworzenie nowych miejsc pracy i poziom bezrobocia wśród mieszkańców Gminy.

W latach 2017-2020 ogółem udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym systematycznie się zmniejsza. W 2017 r. wyniósł on 6,14%, a w 2020r. 6,05%. Nieco gorzej przedstawia się sytuacja kobiet niż mężczyzn. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2017 r. wyniósł 6,4% i była niższa od udziału mężczyzn (6,0%). W 2020 r. odsetek ten zwiększył się do 6,6% i zwiększył się także w porównaniu do udziału mężczyzn (5,5% -udział bezrobotnych mężczyzn w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym). Sytuacja ta wynika między innymi z tego, że kobiety częściej niż mężczyźni wybierają opiekę nad dziećmi niż rozwój zawodowy.

[1] BDL GUS za 2020r.

Kobiety częściej również zajmują się gospodarstwem domowym. Znaczenie również może mieć fakt, że pracodawcy chętniej zatrudniają mężczyzn niż kobiety.

Rok 2021 to rok powolnej odbudowy na rynku pracy, co widać w zmniejszeniu liczby bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Świlcza o 117 osób w stosunku do roku 2020.

Jednocześnie nieznane są dzisiaj ostateczne skutki pandemii COVID 19 oraz ich wpływ na sytuację gospodarczą i rynek pracy. Prognozowane dane przewidują spadek Produktu Krajowego Brutto oraz istotny wzrost bezrobocia. Zjawisko to dotyczyć będzie równie lokalnych przedsiębiorców oraz lokalnego rynku pracy. Może to oznaczać również istotny wzrost transferów socjalnych skierowanych do osób tracących swoje źródła dochodu.

Rolnictwo

Udział użytków rolnych, będący jednym z podstawowych wskaźników natężenia produkcji rolnej wynosi ponad 83[2]% ogólnej powierzchni Gminy i jest niższy zarówno od wskaźnika krajowego (ok. 89,3%) i wskaźnika dla województwa podkarpackiego(ok. 84,6%).

Rolnictwo Gminy Świlcza charakteryzuje się, podobnie jak w całym województwie podkarpackim, znacznym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych, co wpływa na ich niską rentowność, aż 54% gospodarstw posiada powierzchnię w granicach 1-5 ha – są to, więc gospodarstwa małe. Blisko 41% stanowią gospodarstwa o wielkości 5-10 ha, natomiast tylko 0,43% to gospodarstwa większe, o powierzchni powyżej 10 ha i 0,94% powyżej 15 ha.

Wnioski z niniejszego rozdziału wskazują, że Gmina obecnie (i wszystko wskazuje, że będzie to utrzymane w kolejnych latach) stwarza szczególnie przyjazne warunki dla rozwoju działalności gospodarczej i w konsekwencji do tworzenia nowych miejsc pracy. Dowodzi tego nie tylko pozytywna dynamika zmian kluczowych wskaźników gospodarczych (m. in. tempo wzrostu liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON), ale także poziom inwestycyjny w infrastrukturę techniczną na terenie Gminy, sprzyjającą wzrostowi poziomu gospodarczego całej Gminy. Jak powszechnie wiadomo, sytuacja lokalnej przedsiębiorczości oddziałuje na kondycję budżetu lokalnego samorządu, na który składają się m. in. wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz (PIT) w przeliczeniu na jednego mieszkańca, a w analizowanym okresie (2017-2020) widać wzrost z wpływu z podatków: CIT o 25,32%, a PIT o 36,96%.

W zakresie ochrony zdrowia

Na terenie Gminy Świlcza funkcjonuje obecnie szereg placówek ochrony zdrowia: Gminny Ośrodek Zdrowia w Świlczy, Wiejskie Ośrodki zdrowia w Trzcianie, Bratkowicach i Mrowli, Punkt Lekarski w Dąbrowie – wszystkie placówki prowadzone przez Zespół Opieki Zdrowotnej nr 2 w Rzeszowie. W ramach powyższych jednostek można otrzymać pomoc z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki pediatrycznej, ginekologicznej, stomatologicznej oraz porady pielęgniarki i położnej środowiskowej oraz rehabilitacji zabiegowej.

Ilość porad medycznych udzielonych mieszkańcom Gminy zmalała w badanym okresie (2017-2020) o ponad 20% notując lokalne minimum w roku 2020 wynoszące nieco ponad 35 931 usług. Podobną tendencję przechodzą pozostałe Gminy powiatu rzeszowskiego. Generalnie liczba udzielonych porad

[2] Dane z 2005r.GUS

zarówno na terenie kraju, województwa czy powiatu rzeszowskiego w roku 2020 była mniejsza niż w 2017.

W zakresie potencjału kulturalno-rekreacyjno-turystycznego

Gminne Centrum Kultury Sportu i Rekreacji

Kluczową instytucją kultury w gminie jest Gminne Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Świlczy z siedzibą w Trzcianie. Prowadzone przez 13 instruktorów zajęcia odbywają się w 5 miejscowościach: Bratkowice, Dąbrowa, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana. Członkami amatorskiego ruchu artystycznego są nie tylko mieszkańcy Gminy Świlcza, ale także okolicznych gmin. W roku 2021 ruch artystyczny tworzyło około 500 osób.
Centrum jest organizatorem imprez o zasięgu międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim oraz okolicznościowych uroczystości o charakterze lokalnym. Wśród głównych wydarzeń organizowanych przez centrum można wymienić Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne, Podkarpackie Forum Prasy Samorządowej, Ogólnopolski Konkurs Tradycyjnego Tańca Ludowego, Podkarpackie Święto Miodu. Centrum organizuje także konkursy recytatorskie i poezji śpiewanej, przeglądy zespołów polonijnych, dożynki gminne a także obchody świąt narodowych. Centrum organizuje też imprezy o charakterze sportowym: turnieje piłki nożnej, zawody w sporcie pożarniczym, zawody lekkoatletyczne. Gminne Centrum podejmuje współpracę z innymi instytucjami kultury (m.in. WDK Rzeszów, OSP, KGW, LKS-y oraz z parafiami) w celu zwiększenia zakresu organizowanych imprez oraz szerszego dostępu lokalnej społeczności do organizowanych wydarzeń).
Niestety rok 2020-rok pandemii w Polsce związanej z COVID-19 drastycznie ograniczył możliwości realizacji wszelkich działań instytucji kultury (zorganizowano zaledwie 10 wydarzeń). Rok 2021, podobnie jak poprzedni, ze względu na SARS COV-2 był rokiem wyjątkowym. Odbyła się, więc dużo mniejsza liczba wydarzeń kulturalnych niż zazwyczaj. Do maja 2021 zajęcia były prowadzone jedynie w formie zdalnej, grupy nagrywały filmy ćwiczeniowe i promocyjne. Dzięki wsparciu Wójta i Rady Gminy Świlcza, organizacji społecznych, a także dużej liczbie wolontariuszy w 2021r. zorganizowano łącznie 23 przedsięwzięcia kulturalne.
Wzrost liczby zorganizowanych przedsięwzięć kulturalnych przekłada się także na wzrost wydatków na kulturę w gminie Świlcza (wzrost o 23,24%), podobnie jak w całym województwie oraz powiecie rzeszowskim.

Biblioteki

W 2021r. biblioteki w gminie Świlcza wzbogaciły się o 2129 książek, w tym zakupione z budżetu Gminy 1666 woluminów oraz z programu *„Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0"* 463 woluminów. W 2021r. Biblioteki otrzymały również dary książkowe od czytelników w ilości 560 woluminów.

Obecnie (stan na 2021r.) w Gminnej Bibliotece Publicznej w Trzcianie i jej Filiach Bibliotecznych zgromadzonych jest 70 832 woluminy, w tym 33 915 literatury dla dorosłych, 18 532 literatury dla dzieci i młodzieży oraz 18 385 literatury popularnonaukowej.

Ilość wypożyczeń na 1 czytelnika także sytuuje gminę Świlcza powyżej średniej krajowej wojewódzkiej i powiatowej. Jednak trzeba zauważyć, że liczba ta spada podobnie jak na poziomie ogólnopolskim, wojewódzkim i powiatowym.

Dziedzictwo kulturowe- obiekty zabytkowe

Gmina Świlcza ma poważne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zabytków kultury materialnej. Zinwentaryzowano i objęto ochroną oraz drobnymi remontami zabytkowe kapliczki i krzyże przy drożne oraz pomniki historyczne. Postawiono nowe, bądź w formie tablic pamiątkowych, bądź obelisków. Zadbane są i pieczołowicie utrzymywane wszystkie budowle sakralne, kościoły parafialne, kaplice cmentarne, cmentarze. Na terenie Gminy znajduje się wiele obiektów o wartości zabytkowej znajdujące się w wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych[3].

Rekreacja i turystyka

Na potencjał turystyczny Gminy zdolny ściągnąć do Świlczy osoby szukające wypoczynku składają się w szczególności zasoby przyrodnicze. Liczne tereny leśne, zbiorniki wodne, szlaki turystyczne mogą stanowić ofertę skierowaną do turystów, którzy mogą tu znaleźć urocze miejsca godne odwiedzenia, zapewniając relaks. W pierwszej kolejności uwagę zwraca usytuowany w północnej części Gminy kompleks leśny objęty Mielecko - Kolbuszowsko - Głogowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Warto zwrócić uwagę na rezerwat Zabłocie w Bratkowicach, obejmujący tereny leśno-bagienne w stanie niezmienionym lub mało zmienionym przez człowieka. Występuje na tym terenie ok. 160 gatunków ptaków.

Na terenie lasów bratkowickich zlokalizowany jest także Rezerwat Bór o powierzchni 365,43 ha z drzewami 90-i 100-letnimi, będący ostoją rzadkich gatunków ptaków - m.in. bociana czarnego.

Na terenie Gminy a konkretnie także w Bratkowicach w zlewni rzeki Mrowla znajduje się także część obszaru specjalnej odnowy ptaków pod nazwą Puszcza Sandomierska, należący do sieci Natura 2000.

Kolejny obszar warty wzmiankowania to pond 30 hektarowe uroczysko Trzciana Olszyny - zamknięte dla ruchu mechanicznego, odwiedzane w celach edukacyjnych przez młodzież. Na tym terenie znajduje się ścieżka edukacyjna z wieżami widokowymi zadaszeniami oraz przystankami edukacyjnymi

Warto wspomnieć o trzech szczególnych elementach środowiska Gminy Świlcza, które warto z jednej strony objąć ochroną a z drugiej strony warto wyeksponować:

- Zespól holoceńskich torfowisk w dolinie rzeki Mrowla pomiędzy Trzcianą – Dyndy, Świlczą – Kamyszynem i Mrowlą – Otoką – posiadający wyjątkowe zasoby taksonów florystycznych i faunistycznych związanych z siedliskami bagiennymi.
- Dolina rzeki Osiny w Bratkowicach z przylegającym olsem bagiennym – biotop rozrodu ptactwa lasów bagiennych.
- Unikatowe stanowisko naturalnie sfałdowanego wypiętrzonego i naturalnie odsłoniętego fliszu karpackiego zlokalizowany w rejonie Woliczki.

Gmina posiada duży potencjał, jeżeli chodzi o tematykę turystyczno-rekreacyjną, jednak nie wykorzystuje go w pełni. W celu rozwoju turystyki powinno się rozwijać infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, która wykorzystywana będzie nie tylko przez turystów, ale również przez mieszkańców Gminy oraz rozwinąć bazę noclegowo-wypoczynkową.

[3] Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu
http://wuozprzemysl.pl/index.php/site/page/112#Rejestr Zabytk%C3%B3w

W zakresie kapitału społecznego

Pośród szeregu analizowanych w diagnozie wskaźników dotyczących kapitału społecznego warto zwrócić uwagę na stosunkowo dużą liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (3,11 w 2020r.) jest wyższa niż w powiecie (2,8). Wartość wskaźnika podobnie jak we wszystkich analizowanych jst wzrastała w ostatnich latach, Oznacza to, że mieszkańcy Gminy Świlcza są bardzo aktywni społecznie. Obecnie na terenie Gminy prowadzi działalność 47 organizacji pozarządowych.

Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Świlcza budują ofertę kulturalno-sportową Gminy m. in. poprzez autorskie przedsięwzięcia czy realizację zadań publicznych. Cele i zasady współpracy między organizacjami a Gminą określa opracowywany corocznie „PROGRAM WSPÓŁPRACY Gminy Świlcza z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie". Przyjmując Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi, Rada Gminy Świlcza deklaruje budowanie dialogu obywatelskiego, chęć umacniania lokalnych działań, stwarzania warunków do powstawania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej oraz wyraża intencję realizacji swych zadań ustawowych w ścisłym współdziałaniu z organizacjami pozarządowymi. Program współpracy jest dokumentem określającym ramy współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego dla dobra i rozwoju społeczności lokalnej.

Należy zaznaczyć, iż Wójt oraz Rada Gminy Świlcza dostrzegają potencjał oraz możliwości tkwiące w podmiotach sektora pozarządowego. W ramach współpracy Gmina zapewnia wsparcie finansowe (udzielanie dotacji poprzez otwarte konkursy ofert, tryb pozakonkursowy, umowy cywilno-prawne, udzielanie nieoprocentowanych pożyczek na realizacje zadań w ramach funduszy zewnętrznych), jak i pozafinansowe (np. udostępnianie lokalu na spotkania, promocja wydarzeń organizowanych stowarzyszenia – umieszczanie informacji na stronie internetowej Gminy, na portalu społecznościowym, na tablicach ogłoszeń w urzędzie itp.)

W zakresie bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo drogowe w gminie Świlcza również jest na dobrym poziomie, o czym może świadczyć stosunkowo niewielka liczba ofiar wypadków drogowych oraz zmniejszająca się z roku na rok liczba rannych.

Stosunkowo duża liczba zdarzeń drogowych jest po części spowodowana niewłaściwą infrastrukturą drogową, która nie jest przystosowana do tak intensywnego ruchu samochodowego. Należy zaznaczyć, iż w ramach prac inwestycyjnych związanych z infrastrukturą jednym z priorytetów jest poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego. Zakres ten obejmuję kosztowne, lecz niezbędne inwestycję jak np. **remonty** bieżące nawierzchni bitumicznych na drogach gminnych, a także prowadzone ciągłe działania, jak np. rozbudowa sieci chodników czy rozbudowa infrastruktury OSP.

W zakresie infrastruktury technicznej

Mieszkalnictwo

Na terenie Gminy Świlcza w analizowanym okresie obserwuje się wysoki udział liczby budynków mieszkalnych w wydawanych decyzjach w zakresie zabudowy. W 2019r. wydano 218 decyzji o warunkach

zabudowy, w tym 186 to budynki mieszkalne, w 2020r. wydano 123 decyzji o warunkach zabudowy w tym 91 to budynki mieszkalne.

Powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie w 2020 r. była o 3,9% większa niż w 2017r. Stan instalacji techniczno-sanitarnych, w które wyposażone są mieszkania na terenie Gminy, uległ poprawie, ale wciąż wymaga dalszych prac. W 2020r. w przypadku instalacji takich jak wodociąg, ustęp spłukiwalny i łazienka nastąpił niewielki procentowy wzrost względem roku 2017 (ok.0,3%), ilość mieszkań wyposażonych w ogrzewanie centralne wzrosła w tym czasie o 0,8%, a w sieć gazową o 1,6%. Mimo poprawy w 2020 r. 22,9% wszystkich mieszkań nie posiadało centralnego ogrzewania, a 14,2% nie miała dostępu do gazu sieciowego, 11,1% mieszkań nie posiadało łazienki, a 7,7% ustępu spłukiwalnego, instalacji wodociągowej było pozbawionych 4,6% mieszkań

Ważnym elementem infrastruktury technicznej, zwłaszcza w kontekście, jakości powietrza, jest również sposób ogrzewania mieszkań. W gminie Świlcza powoli następuje wzrost liczby gospodarstw domowych, które do ogrzewania budynku wykorzystują kotły gazowe – w 2020r. średnio 85,8% ogółu mieszkańców korzystała z instalacji gazowych, ale w kolejnych latach zapowiada się znaczny wzrost tego wskaźnika. Według danych GUS BDL korzystający z instalacji gazowej w badanym okresie (2017-2020) stanowili ok.86% mieszkańców i na tle powiatu oraz gmin wiejskich wskaźnik ten był zdecydowanie wyższy. Po niewielkim spadku w 2019r. (-0,14%) już w 2020r. obserwuje się wzrost liczby osób korzystających z instalacji gazowej. Zwiększenie o ponad ok.2% jest częściowo spowodowana dopłatami do wymiany piecy opalanych paliwem stały na piece gazowe np. „Czyste powietrze".

W kontekście polityki ekologicznej pozytywnie należy ocenić fakt, że w gminie Świlcza stale spada ilość wytarzanych odpadów zmieszanych, rośnie ilość odpadów zbieranych selektywnie.

Drogi – komunikacja

System drogowy na terenie Gminy Świlcza opiera się drogach krajowych (11,6% dróg na terenie Gminy Świlcza) drogach powiatowych (21,9% ogółu dróg) oraz drogach gminnych (66,5%) stanowiących dopełnienie całego układu transportowego

Układ dróg krajowych sprawia, że gmina posiada wysoką wewnętrzną spójność terytorialną zwłaszcza DK94 łącząca dwie największe wsie w gminie, a także łączy gminę z sąsiednim Rzeszowem. Dzięki autostradzie A4 gmina jest włączona w europejski system drogowy, a także jest dobrze skomunikowana zewnętrznie. Stosunkowo mniejsze znaczenie ma droga S19, której od węzła Świlcza dojazd do węzła Rzeszów Zachód o długości 4,4 km będący zachodnim fragmentem obwodnicy Rzeszowa obecnie służy, jako wjazd na autostradę A4.

W zarządzie gminnym obecnie znajduje się łącznie 132,622 km dróg, – z czego 43,65 km to drogi o nawierzchni asfaltowej (28,25% ogółu dróg gminnych). Drogi o nawierzchni tłuczniowej stanowią 10,92% dróg gminnych a ich łączna długość wynosi 16,86 km. Pozostałą część (60,83%) stanowią drogi gruntowe o łącznej długości 100,47 km.

Najdłuższa sieć dróg gminnych umiejscowiona jest w miejscowościach Świlcza, Trzciana oraz Błędowa Zgłobieńska. Z wyjątkiem miejscowości Bratkowice oraz Trzciana, Świlcza, Rudna Wielka w każdej miejscowości do remontu kwalifikuje się ponad 50% zasobów dróg gminnych.

Koleje

Przez gminę przebiega linia kolejowa nr 91 Kraków - Tarnów - Rzeszów – Przemyśl – Medyka, będąca jednocześnie szlakiem paneuropejskim E30. Linia jest obecnie w trakcie prac modernizacyjnych, zwiększających maksymalną prędkość do 160 km/h. Na terenie Gminy są zlokalizowane trzy przystanki osobowe: Trzciana, Świlcza i Rudna Wielka. Bezpośrednie pociągi odjeżdżają kilka razy dziennie do Tarnowa, Krakowa, Przemyśla i Rzeszowa. Na terenie Gminy Świlcza brak jest infrastruktury kolejowej, związanej ruchem towarowym.

W zakresie zagadnień związanych ze środowiskiem naturalnym, w tym stanu ochrony powietrza

Klimat

Geograficznie gmina leży na pograniczu pogórza Karpackiego i Kotliny Sandomierskiej. W ramach tych zasadniczych krain można wyróżnić tzw. mezoregiony: Podgórze Rzeszowskie, Pradolinę Podkarpacką (rynna Podkarpacka) i Płaskowyż Kolbuszowski. Dużym atutem Gminy Świlcza jest łagodny klimat. Na terenie Gminy Świlcza można wyróżnić dwie strefy klimatyczne. Z jednej strony w Kotlinie Sandomierskiej klimat ma charakter bardziej kontynentalny, charakteryzujący się suchymi i upalnymi latami. Występują tam stosunkowo większe roczne amplitudy temperatur niż w pozostałej części Gminy. Z drugiej strony, na Pogórzu Karpackim roczne amplitudy temperatur są mniejsze. Sumy opadów relatywnie większe, większe są też większe amplitudy dobowe temperatur.

Wody

Teren Gminy Świlcza znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425 „Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów", największego obszarowo zbiornika wód podziemnych na terenie Podkarpacia oraz w granicach projektowanego obszaru ochronnego tego zbiornika. Granice tego zbiornika zostały określone w dokumentacji hydrogeologicznej zatwierdzonej przez MOŚZNIL decyzją nr KDH 1/013/6037/97 z dnia 18 lipca 1997 r. Obszar zbiornika wynosi 1934 km2. Na obszarze GZWP nr 425 użytkowe znaczenie dla zaopatrzenia w wodę pitną i przemysłową ma jedynie czwartorzędowe piętro wodonośne. Występujący tutaj neogeński (mioceński) poziom wodonośny, związany z piaskowcami i piaskami kompleksu iłów krakowieckich. Jest to jednak poziom o niskich parametrach, zarówno ilościowych (mała wydajność), jak i jakościowych (wysoka mineralizacja). Warstwa wodonośna jest zbudowana ze żwirów i piasków. Na przeważającej części obszaru zbiornika stan wód oceniono, jako dobry (klasy I–III);

Obszar Gminy Świlcza położony jest w obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Górnej Wisły. Wody powierzchniowe w Gminie Świlcza są narażone na presje ze strony punktowych emitorów takich jak ścieki komunalne oraz przemysłowe, przypadki awarii kanalizacji. Ponadto ze względu na zróżnicowaną rzeźbę terenu z licznymi wzniesieniami i stokami możliwe jest obszarowe zanieczyszczenie wód spływami powierzchniowymi. Badania przeprowadzone w punkcie pomiarowo-kontrolnym Mrowla-Nowa Wieś znajdującej się w sąsiedniej gminie wykazały, że JCWP „Mrowla" jest silnie wrażliwa na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Badanym parametrem biologicznym był fitobentos oceniony na III klasę, elementy hydromorfologiczne sklasyfikowano w II klasie potencjału ekologicznego. Ze względu na przekroczone dopuszczalne średnioroczne wartości wskaźników azotu amonowego, Kjeldahla oraz fosforanów elementy fizykochemiczne są klasyfikowane poniżej II klasy. Na podstawie powyższych wyników JWCP osiągnęło umiarkowany potencjał ekologiczny oraz umiarkowany potencjał ekologiczny w obszarze chronionym a ogólny stan określany jest, jako zły.

Teren Gminy Świlcza położony jest w jednolitej części wód podziemnych PLGW 2000153. Stan chemiczny i ilościowy tych wód oceniony jest, jako dobry. JCWPd jest w ogólnej ocenie w stanie dobrym, w tym w dobrym stanie chemicznym i ilościowym, nie jest zagrożona ryzykiem niespełnienia celów środowiskowych. Dla PLGW 2000153 celem środowiskowym jest dobry stan ilościowy i dobry stan chemiczny. Obszar ten znajduje się poza wykazem obszarów chronionych, zgodnie z Planem Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911).

Zgodnie z definicją umieszczoną w Ramowej Dyrektywie Wodnej dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry".

Powietrze

Dużym atutem Gminy Świlcza jest w miarę czyste powietrze. Na terenie Gminy nie występuje znaczne zagrożenie, jakości powietrza, ze względu na nieobecność dużych zakładów przemysłowych. Jednakże wpływ na powietrze mają emitowane zanieczyszczenia z lokalnych kotłowni i palenisk domowych oraz z licznie uczęszczanej drogi krajowej. Wpływ również mają zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich miejscowości zwłaszcza z Rzeszowa.

Jak wynika z danych o emisji zanieczyszczeń, lokalne źródła emisji nie powodują przekroczeń dopuszczalnego poziomu zanieczyszczeń powietrza. Tło zanieczyszczeń powietrza na obszarze Gminy stanowią emisje zanieczyszczeń docierających nad obszar Gminy z Rzeszowa a także bardziej odległych obszarów - łącznie z emisją transgraniczną.

Wyniki modelowania zanieczyszczenia powietrza benzo(a) pirenem w pyle PM10 wykazały występowanie na terenie powiatu obszarów przekroczenia poziomu docelowego obowiązującego dla tego zanieczyszczenia. Modelowanie wykazało występowanie stężenia średniorocznego ben-zo(a) pirenu w przedziale 1,1-3,9 ng/m3 tj. 110-390% normy.

W zakresie finansów publicznych

Zarówno dochody, jak i wydatki Gminy Świlcza w analizowanym okresie wzrosły. Jedną z cech wyróżniających gminę na tle innych jednostek jest wysoki wskaźnik wydatków majątkowych, co dobrze świadczy o ambicjach rozwojowych włodarzy Gminy. Jedną z najistotniejszych kwestii wydaje się dalsza budowa „bazy podatkowej" zarówno dla podatku od osób fizycznych, jak i podatku od osób prawnych i podatku od nieruchomości. Można to osiągnąć prowadząc konsekwentną politykę rozwojową opartą o rozwój osadnictwa i przedsiębiorczości na terenie Gminy. Godna podkreślenia jest również sprawność Gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych zarówno na poziomie ilości projektów, jak i kwot pozyskanych w okresie w okresie programowania środków UE 2014-2020.

Fundusze zewnętrzne są kluczowym czynnikiem napędzającym lokalny rozwój, a za pozyskiwanie środków na największe inwestycje – przede wszystkim infrastrukturalne – odpowiedzialne są władze jednostek samorządu terytorialnego. Często dofinansowania te służą stabilizacji sytuacji budżetowej w obliczu rosnących wydatków i zmian regulacji prawno-finansowych. Przy ograniczonych dochodach zwykle jest to podstawowe źródło finansowania potrzebnych i kosztownych inwestycji gminnych, ale również ponadgminnych. W Gminie Świlcza obecność funduszy zewnętrznych jest wykorzystywana w wysokim stopniu. Gmina w okresie programowania środków UE 2014-2020 w latach 2017-2021

podpisała 226 umów o dofinansowanie, a wartość umów/decyzji o dofinansowanie 264,5 mln pokazuje, jak bardzo aktywnie gmina korzysta ze środków wspólnotowych UE.

Nowe inwestycje publiczne to element sprzyjający nie tylko podnoszeniu, jakości życia mieszkańców, ale także poprawiający uwarunkowania dla rozwoju przedsiębiorczości czy budujący przyjazny wizerunek obszaru dla każdego z jego użytkowników. Na te działania składa się zwykle budowa lub modernizacja istniejącej infrastruktury. Poczynione inwestycje to zwykle główny czynnik przyciągający zewnętrznych inwestorów, koło zamachowe dla miejscowego rynku budowlanego, ale także element polityki społecznej i środowiskowej: pozwala niwelować bezrobocie, zwiększać komfort życia, a także wspierać poprawę stanu środowiska.

2.2. Analiza SWOT

➡ LOKALIZACJA

1. Położenie w graniach miasta Rzeszów - stolicy podkarpacia (rynek pracy, edukacja, zdrowie)
2. Położenie na skrzyżowaniu Autostrady A4 będącej polskim odcinkiem europejskiej drogi E40 i drogi ekspresowej S19.
3. Położenie blisko lotniska w Jasionce, bliskość firm klastera Doliny lotniczej.

➡ KOMUNIKACJA

4. Rozwinięty system dróg lokalnych oraz przebiegającej przez gminę w układzie średnicowym drodze krajowej DK94.
5. Połączenia kolejowe - linia kolejowa nr 91 Kraków - Tarnów - Rzeszów – Przemyśl – Medyka, będąca jednocześnie szlakiem paneuropejskim E30 oraz odcinkiem Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej.

➡ ŚRODOWISKO

6. Czyste naturalne środowisko przyrodnicze - sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego i agroturystyki.
7. Warunki sprzyjające turystyce aktywno – wypoczynkowej np. rowerowej, pieszej.
8. Posiadane potencjały turystyczne takie jak szlaki turystyczne, stawy rybne i ścieżka ekologiczna w Trzcianie, zbiornik retencyjny w Bratkowicach i pola golfowe w Trzcianie.

➡ KULTURA

9. Istnienie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego.
10. Dbałość o kulturę i tradycję lokalną.
11. Rozwinięta działalność kulturalna i artystyczna (ośrodek kultury, domy ludowe, zespoły artystyczne)

12. Bogata działalność Bibliotek.

➡ KAPITAŁ LUDZKI

13. Rozwinięta aktywność społeczna mieszkańców .
14. Silne poczucie tożsamości i więzi lokalnej – duży potencjał ludzi zdolnych do pracy, w tym osób wykształconych.
15. Wzrastająca liczba ludności w gminie (w okresie 2017-2020 wzrost o ok.2%), przy czym dominująca liczba mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym (61,2% ogółu mieszkańców).
16. Utrzymująca się atrakcyjność osiedleńcza Gminy (coroczne decyzje o warunkach zabudowy to głównie budynki mieszkalne a ponadto w 2 w badanym okresie obserwuje się dodatnie saldo migracji na 1000 ludności (w 2021 r. wniosło 9,1).
17. Spadek liczby bezrobotnych (w 2017 r. wyniósł on 6,14%, a w 2020r. 6,05%).

➡ INFRASTRUKTURA

18. Wysoki stopień zwodociągowania Gminy
19. Przygotowana i rozbudowana infrastruktura energetyczna w gminie i jej bezpośredniej bliskości
20. Dostęp do Internetu
21. Posiadanie oferty terenów inwestycyjnych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie strefy ekonomicznej Rzeszów – Dworzysko.

1. Wysoki odsetek dróg do remontu (w każdej miejscowości do remontu kwalifikuje się ponad 50% zasobów dróg gminnych).
2. Wymagające rewitalizacji obszary na terenie Gminy
3. Niedostateczny rozwój komunikacji publicznej w niektórych częściach Gminy.
4. Mała liczba średnich i dużych przedsiębiorstw, o znaczącym potencjale inwestycyjnym.
5. Wymagający modernizacji stan bazy lokalowej niektórych obiektów użyteczności publicznej (domy ludowe, OSP, pawilony sportowe).
6. Mimo posiadanego potencjału niewielka oferta turystyczna. Brak wykreowanego produktu turystycznego.
7. Starzenie się społeczeństwa (rośnie udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (18,30% w 2017r. i 18,7% w 2020r.).
8. Niska dostępność bazy infrastrukturalnej pozwalającej na tworzenie lub przekształcanie/adaptacje (w już istniejących obiektach) miejsc publicznych na rzecz podmiotów realizujących zadania własne gminy, w szczególności w zakresie pomocy społecznej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej

1. Możliwość pozyskania i wykorzystania funduszy zewnętrznych na wsparcie infrastruktury komunalnej, przedsiębiorczości, kultury i turystyki z nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027.
2. Przynależność do Stowarzyszenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i realizacja inwestycji w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).
3. Przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Trygon –Rozwój i Innowacja" – wspólna realizacja działań mających na celu rozwój lokalny.
4. Ze względu na wysoką atrakcyjność podregionu rzeszowskiego dla inwestorów, w szczególności dla działalności przemysłowej i zaawansowanej technologicznie, konieczne jest uzbrojenie terenów inwestycyjnych (np. przy strefie Dworzysko, SAG).
5. Wzrost zamożności społeczeństwa oraz tendencje osiedlania się poza ośrodkami miejskimi.
6. Rozwój zaplecza dla obecnych i przyszłych mieszkańców (żłobki, przedszkola, szkoły, tereny rekreacyjne, organizacja zajęć, klubów sportowych).
7. Rozwój popytu na produkty ekologicznego rolnictwa, przetwórstwa rolnego oraz usługi agroturystyczne. Ułatwienia prawne dla rolników sprzyjające rozwojowi przetwórstwa żywności i produkcji produktów regionalnych.
8. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych, który prowadzić może do większej aktywizacji seniorów.

1. Niestabilna sytuacja gospodarcza w Polsce związana z pandemią COVID-19 oraz z konfliktem zbrojnym na Ukrainie i trudności w przewidzeniu jej skutków i konsekwencji.
2. Wysoka konkurencja ze strony innowacyjnej gospodarki w dużych ośrodkach (głównie Rzeszowa).
3. Wzrost występowania miejscowych zagrożeń, które wynikają z ekstremalnych zjawisk pogodowych – w szczególności powodzi i suszy.
4. Biurokracja związana z pozyskiwaniem środków zewnętrznych.
5. Rozciągłość czasowa i rosnące koszty przygotowania inwestycji.
6. Fiskalizm Państwa i rosnące koszty pracy.

3. ZAŁOŻENIA I KONCEPCJE STRATEGICZNE

3.1. Potencjały rozwojowe Gminy Świlcza

Z przedstawionej analizy SWOT wynika, że najlepszym scenariuszem dla Gminy Świlcza jest scenariusz nastawiony na wykorzystanie szans rozwojowych - zwłaszcza w kontekście jej położenia zarówno na skrzyżowaniu europejskich szlaków drogowych jak i blisko miasta Rzeszowa, które charakteryzuje się sporym potencjałem oraz dość dynamicznym tempem rozwoju.

Tabela 1.Potencjały rozwojowe Gminy Świlcza

Obszar		Potencjały
Uwarunkowania geograficzne		bliskość geograficzna Słowacji i Ukrainy
		malowniczy i harmonijny krajobraz, jako istotny czynnik przyciągający mieszkańców i turystów
Infrastruktura techniczna i komunikacyjna		wzrastająca dostępność komunikacyjna regionu (A4, droga ekspresowa S19, PKA)
		rosnąca pozycja portu lotniczego w Jasionce
Gospodarka odpadami		utrzymywanie się ilości odpadów produkowanych na relatywnie stałym poziomie
Efektywność energetyczna oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii		korzystne uwarunkowania naturalne pozwalające na efektywne wdrażania rozwiązań wpływających na wzrost wykorzystania OZE
Potencjał gospodarczy		korzystna lokalizacja w pobliżu ośrodka wojewódzkiego
		funkcjonowanie obszarów sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości (SSE, PPNT, SAG Rzeszów-Dworzysko),
		obecność znaczących gospodarczo przedsiębiorstw
Edukacja		dobrze wyposażona baza edukacyjna szkół zlokalizowanych w gminie

		szeroka oferta edukacyjna na wszystkich poziomach kształcenia
Rynek pracy		zapotrzebowanie na wykwalifikowane kadry ze strony przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie aglomeracji rzeszowskiej
Walory przyrodnicze		unikalne walory przyrodnicze
		duża liczba terenów atrakcyjnych przyrodniczo możliwych do wykorzystania jako strefy rekreacji i wypoczynku
		funkcjonowanie zasobów umożliwiających tworzenie liniowych produktów turystycznych
Instytucje kultury oraz zabytki dziedzictwa kulturowego		duża liczba zabytków dziedzictwa kulturowego wpływająca na wzrost atrakcyjności turystycznej
		funkcjonowanie domów ludowych w każdej miejscowości
Organizacje pozarządowe i partycypacja społeczna		relatywnie wysoki współczynnik partycypacji społecznej
		wzrost liczby organizacji pozarządowych
		wzrost ilości inicjatyw społecznych

3.2. Wizja i misja rozwoju

3.2.1.Misja rozwoju Gminy Świlcza

Misja Gminy wynika zarówno z analizy warunków geograficzno-przyrodniczych stanowiących atut Gminy i szansę w jej dalszym rozwoju, a także wynika z zasobów - potencjałów, którym Gmina Świlcza dysponuje.
Gmina Świlcza jest jedną z atrakcyjniejszych do zamieszkania gmin powiatu rzeszowskiego pod względem lokalizacyjnym oraz infrastrukturalnym. Połączenie historii i bogatej tradycji z prężnym rozwojem, czyni Świlczę jednym z dynamicznie rozwijających się miejsc w okolicach miasta Rzeszowa.

Misja określa kluczowe, strategiczne założenia rozwojowe Gminy Świlcza, wyznaczając tym samym obszary rozwojowe, w jakich koncentrować ma się interwencja lokalnego samorządu w okresie do roku 2030 oraz wyznacza aspiracje rozwojowe lokalnej wspólnoty oraz samorządu.

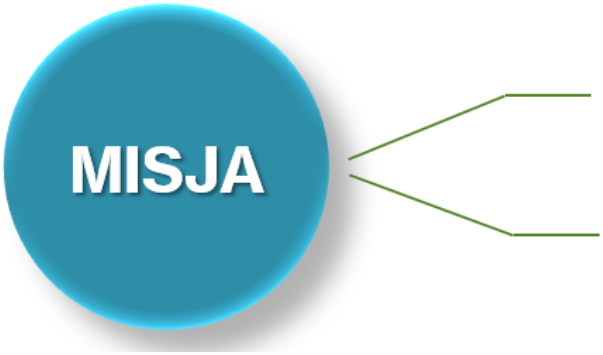

Misją Gminy Świlcza jest dążenie do zapewnienia trwałych podstaw harmonijnego rozwoju społeczeństwa i gospodarki, przy wykorzystaniu miejscowych zasobów, walorów przyrodniczych i kulturowych oraz położenia geograficznego.

Misja Gminy – opisuje zasady, jakimi gmina będzie się kierować podejmując działania na rzecz realizacji wizji. Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji Gminy.

W odniesieniu do zawartości misji określono kluczowe **obszary rozwoju dla Gminy**, które definiują także strukturę operacyjną wdrażania strategii, jako wieloletniego programu działania samorządu

Zdefiniowana w ten sposób misja pełni rolę wyznacznika elementarnych kierunków prac nad określaniem celów strategicznych rozwoju Gminy oraz na ich podstawie celów szczegółowych i zadań realizacyjnych.

3.2.2.Obszary rozwoju Gminy Świlcza

OBSZAR I: GOSPODARKA

Na rozwój gospodarczy Gminy Świlcza korzystnie wpływa jej położenie geograficzne, zwłaszcza bliskość miasta Rzeszowa, która stymulując rozwój lokalnej małej i średniej przedsiębiorczości, wpływa na tworzenie nowych miejsc pracy i w znacznym stopniu zmniejsza występowanie zjawiska bezrobocia.

Przedsiębiorczość to rodzaj tej aktywności społecznej, która zapewnia lokalnym środowiskom rozwój w wymiarze zarówno finansowym, jak i społecznym. Badania pokazują, że obszary, na których działają aktywni gospodarczo mieszkańcy, charakteryzują się niższym bezrobociem, wyższymi dochodami budżetowym i skutecznie przyciągają inwestorów zewnętrznych.

W okresie od roku 2017 do 2020 wzrosła o 15,50% - to znacznie więcej niż wzrost dla całego powiatu (13,66%) województwa (9,89%). Mieszkańcy Gminy Świlcza na tle powiatu rzeszowskiego wykazują się większą aktywnością gospodarczą. W odniesieniu do jednostek porównywanych dynamika zmian liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Gminie Świlcza była jedną z wyższych (15,5%), w tym także jest wyższa od wskaźnika dla powiatu (13,66%) czy województwa (9,89%).

Na terenie Gminy Świlcza dominuje sektor prywatny nad publicznym. Różnica w ilości przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach jest dość znaczna. W sektorze prywatnym dominuje jednoosobowa działalność gospodarcza (84,75%).

Największą dynamikę rozwojową w gospodarce Gminy wykazuje sektor handlu, usług, a nawet produkcji. Drobna wytwórczość i usługi to praktycznie główny kierunek rozwoju gospodarczego Gminy, dający dochody finansowe gminie i alternatywne dla rolnictwa miejsca pracy w miejscu zamieszkania.

Dobrym rozwiązaniem są prowadzone działania w kierunku powiększania terenów inwestycyjnych z przeznaczeniem na cele gospodarcze dla rozwijających się firm na terenie Gminy Świlcza oraz inwestorów zewnętrznych (np. Bratkowice teren po byłych PPGRR, teren w Rudnej Wielkiej przylegający do Rzeszowskiej Strefy Aktywności Gospodarczej).

Ważnym krokiem w rozwój przedsiębiorczości jest podpisane porozumienia pomiędzy Gminą Świlcza a Uniwersytetem Rzeszowskim w sprawie przekazania nieruchomości w postaci działek, o łącznej powierzchni 35,2948 ha, z przeznaczeniem na cel publiczny – "Budowę Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą i pozostałym zapleczem medycznym".

Rolnictwo Gminy Świlcza charakteryzuje się, podobnie jak w całym województwie podkarpackim znacznym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych, co wpływa na niską ich rentowność. Aż 54,62% gospodarstw posiada powierzchnię w granicach 1-5 ha, więc są to gospodarstwa małe. Blisko 41,31% stanowią gospodarstwa o wielkości 5 - 10 ha, natomiast tylko 0,43% to gospodarstwa większe, o powierzchni powyżej 10 ha. Udział użytków rolnych, będący jednym z podstawowych wskaźników natężenia produkcji rolnej wynosi ponad 29,91% ogólnej powierzchni Gminy i jest niższy zarówno od wskaźnika krajowego (ok. 47,82%), wskaźnika dla województwa podkarpackiego (ok. 32,44% i wskaźnika dla powiatu rzeszowskiego (34,38%).

Na skutek bardzo niewielkich rozmiarów przeciętnego gospodarstwa, wytwarza ono przeciętnie po wysokich kosztach i przy ogromnych nakładach pracy. Uzyskany dochód jest zbyt mały, by wystarczył do utrzymania rodziny. Wydajność pracy rolnika jest tak mała, że oznacza ogromne marnotrawienie tej pracy. Stan taki nie może być utrzymany, tak ze względu na europejski proces integracyjny, który coraz bardziej uwydatniał będzie sprawę konkurencyjności naszych produktów, jak też ze względu na fakt, iż rozwój innych gałęzi gospodarki wymuszać będzie zmiany w rolnictwie. Zmiany te powinny objąć przesunięcie znacznych zasobów siły roboczej do nierolniczych gałęzi gospodarki, wprowadzić rolnictwo znacznie głębiej niż dotąd w społeczny podział pracy, a także poprzez różne formy integracji pionowej i poziomej, łagodzić winny rynkowe skutki rozproszenia i małej skali produkcji. Dla przeludnionej wsi brak lepszej alternatywy niż rozwój wielofunkcyjny, oznaczający obecność na terenie Gminy - obok rolnictwa - intensywnej aktywności nierolniczej, dostosowanej do lokalnych możliwości terenowych, środowiskowych, finansowych, a zatem powstawanie wielu nowych miejsc pracy i źródeł dochodów.

Nie można, więc pominąć roli, jaką w przebudowie wsi i rolnictwa może odegrać bliskie sąsiedztwo dużego organizmu miejskiego, jakim jest Rzeszów. Stanowi on, bowiem naturalne ognisko rozwoju gospodarczego, wzbogacając miejscowy rynek pracy i pełniąc wielorakie funkcje wobec przyległych terenów wiejskich.

Istotną cechą samorządu Gminy jest zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, bowiem samorząd odpowiada za wszystkie sprawy publiczne dotyczące życia mieszkańców w obrębie jednostki terytorialnej. Władze samorządowe odpowiadają za zaspokajanie potrzeb mieszkańców. Od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak gmina będzie wykorzystywać swoje szanse, zależy jej rozwój. Obecność Polski w Unii Europejskiej i rozwój gospodarczy wymaga od samorządów coraz bardziej kreatywnego myślenia z zakresie przyciągania nowych inwestorów, ale przede wszystkim inwestowania w infrastrukturę. Jest to również szansa na rozwój Gminy. Infrastruktura stanowi

kombinację wielu cech, bez których nie jest możliwy rozwój gospodarczy jednostki lokalnej i wyższy standard życia społeczności lokalnej.

Gmina może poszczycić się doskonale rozwiniętą infrastrukturą techniczną. Na całym obszarze Gminy jest dostęp do sieci gazowej, wodociągowej, elektrycznej i telefonicznej. Istnieje możliwość dostępu do „szybkiego Internetu". Z roku na rok systematycznie zwiększa się ilość sieci kanalizacyjnej. Systematycznie prowadzone są akcje zbiórki, segregacji i składowania odpadów komunalnych. Wszystkie te działania doprowadziły do znacznej poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy.

Współczesny świat stawia przed samorządami gmin, powiatów i województw wyzwania związane ze zmianami o charakterze ekonomicznym, kulturowym czy społecznym. Jednym z takich wyzwań jest konkurencja między miejscami/obszarami, która pojawia się na różnych poziomach i polach aktywności. Rywalizacja ta dotyczy zasobów, inwestycji, liczby turystów czy nowych mieszkańców. W związku z coraz bardziej swobodnym przepływem ludzi, kapitału i przedsiębiorstw jednostki samorządu terytorialnego muszą dbać o tworzenie jak najlepszych warunków, nie tylko stanowiących element „przyciągający" dla nowych użytkowników oferty terytorialnej, lecz także przynoszącym satysfakcję obecnym. Zarówno w odpowiedzi na wyzwania konkurencji, jak i w celu lepszego zaspokojenia potrzeb swoich grup docelowych Gminy/miasta czy regiony zaczęły wykorzystywać w swojej działalności założenia teorii marketingu.

W konsekwencji współczesne jednostki samorządu terytorialnego współzawodniczą o pożądane opinie i odczucia społeczne, czyli właściwy wizerunek. Rozpoznawalny pozytywny wizerunek coraz częściej stanowi główny walor miejsca/obszaru, decydujący o jego przewadze konkurencyjnej na rynku terytoriów[4].

OBSZAR II: SPOŁECZEŃSTWO

Zgodnie z zasadą rozwoju działań rozwojowych w wymiarze społecznym będzie dążenie do poprawy, jakości życia mieszkańców Gminy Świlcza i ich rodzin. Polityka podnoszenia, jakości usług publicznych obejmować będzie kompleksowe działania w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego począwszy od dostępu do opieki zdrowotnej, opieki nad dzieckiem, wysokiej, jakości edukacji, a także dóbr i usług kultury oraz pozostałej oferty czasu wolnego (rekreacyjnej i sportowej), poprzez możliwość uzyskania satysfakcjonującego zatrudnienia, ułatwiającego godzenie ról zawodowych i rodzinnych.

Usługi publiczne obejmują dobra publiczne, w odniesieniu, do których niemożliwe jest wykluczenie kogokolwiek z korzystania z nich. Są to dobra, od których oczekujemy określonej, jakości - niezależnie od liczby osób z nich korzystających (każdy nowy konsument nie narusza uprawnień pozostałych). Doskonalenie zarządzania usługami publicznymi dokonuje się poprzez zwiększanie powszechnej dostępności oraz poprawę, jakości usług świadczonych przez jednostki administracji publicznej. Powszechna dostępność oraz poprawa jakości jest efektem sprawnego zarządzania usługami przez jednostki administracji publicznej, które dbają o zapewnienie warunków do efektywnej ich realizacji, bazując na zdefiniowanych standardach ich realizacji oraz określonym rynku usługodawców.

Jako odpowiedź na postępujący proces starzenia się społeczeństwa podejmowane będą działania dedykowane seniorom, ukierunkowane na podtrzymanie ich sprawności i aktywności oraz wykorzystanie ich potencjału w życiu społecznym. Sprzyjać temu będą m.in. rozwiązania na rzecz wzrostu aktywności

[4] *http://markowysamorzad.pl/marketing/ABC/markowys/files/7.pdf*

edukacyjnej osób starszych, szczególnie w zakresie kompetencji cyfrowych, a także poprawy ich aktywności fizycznej.

Fundamentem dla harmonijnego rozwoju na poziomie lokalnym jest także aktywność mieszkańców działających na rzecz lokalnej wspólnoty. Tworzenie przestrzeni dla zaangażowania w działalność społeczną, stwarzanie możliwości dla podnoszenia kompetencji oraz rozwoju osobistego osobom w różnym wieku to ważne aspekty kumulowania lokalnego kapitału społecznego. Istotne jest, aby samorząd angażował się w różnorodne inicjatywy nie tylko, jako donator, lecz także, jako partner. Szczególnie ważnym aspektem w ramach tego celu strategicznego jest udostępnianie nowoczesnych programów edukacyjnych, dzięki którym dzieci i młodzież uzyskają dostęp do rzetelnej wiedzy, ale także nabędą umiejętności i postawy takie jak kreatywność, odpowiedzialność, szacunek dla lokalnego dziedzictwa kultury i przyrody. Innym elementem kapitału społecznego jest efektowność podejmowanych działań pomocowych, w tym także implementowanie nowoczesnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, np. poprzez wykorzystanie form przedsiębiorczości społecznej. Istotnym aspektem dla trwałego wzmacniania lokalnego kapitału ludzkiego jest promocja wolontariatu.

OBSZAR III: ŚRODOWISKO NATURALNE

Celem ochrony środowiska przyrodniczego w gminie jest zachowanie i wzbogacenie wartości środowiska i walorów krajobrazowych przy zachowaniu zasady rozwój zrównoważonego. Ochrona środowiska przyrodniczego w obszarze Gminy powinna odbywać się poprzez prowadzenie gospodarki przestrzennej o zaostrzonych rygorach na obszarach objętych ochroną.

Doskonalony w ostatnich dziesięcioleciach system prawny ochrony środowiska, w odniesieniu do działalności gospodarczej stopniowo poprawia skuteczność w nakłanianiu podmiotów gospodarczych do wprowadzania metod gospodarowania bliższych zasadom zrównoważonego rozwoju. Skuteczność oddziaływania norm prawnych, regulujących zachowania względem zasobów środowiska znajduje odbicie w znaczącym zmniejszeniu obciążeń środowiska przyrodniczego. Jednym z najważniejszych środków, umożliwiających wprowadzenie zasad zrównoważonego rozwoju jednostek terytorialnych jest gospodarka przestrzenna. Powinna ona regulować zasady użytkowania terenów i wykorzystania lokalnych wartości środowiska w sposób zapewniający trwałość zasobów odnawialnych, najbardziej oszczędne wykorzystanie zasobów nieodnawialnych i rehabilitację zasobów zniszczonych. Podstawową metodą zmierzającą do realizacji celów jest w gospodarce przestrzennej ustalenie zasad zagospodarowania obszarów wchodzących w skład określonej jednostki terytorialnej, zgodnie z ich predyspozycjami, określonymi przez analizy uwarunkowań wynikających z warunków naturalnych i dotychczasowych sposobów zagospodarowania.

Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym poszczególnych gmin, powiatów czy nawet województw. Mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego regionu, a zwłaszcza do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Potencjalnie największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, a także mieszkalnictwo i komunikacja. Szczególnie dla regionów dotkniętych bezrobociem odnawialne źródła energii stwarzają nowe możliwości w zakresie powstawania nowych miejsc pracy. Natomiast tereny rolnicze, które z uwagi na silne zanieczyszczenie gleb nie nadają się do uprawy roślin jadalnych, mogą być wykorzystane pod uprawę roślin przeznaczonych do produkcji biopaliw. Istnieje niemal powszechna zgoda, że rozwój energetyki opartej na źródłach odnawialnych może przyczynić się do rozwiązania wielu problemów ekologicznych stwarzanych przez energetykę, a równocześnie obniżyć koszty związane z wytwarzaniem energii.

Samorządy są odpowiedzialne za zaspokojenie zapotrzebowania mieszkańców na energię cieplną, za oświetlenie ulic i placów, są także odbiorcą energii cieplnej bezpośrednio — w budynkach administracji samorządowej oraz pośrednio, m.in. w takich obiektach użyteczności publicznej, jak: szkoły i przedszkola, ośrodki zdrowia i inne. We wszystkich tych zadaniach własnych samorządy mogą wykorzystywać odnawialne źródła energii, podobnie jak przy tworzeniu lokalnych planów energetycznych.

3.2.1.Wizja rozwoju Gminy Świlcza

Wizja rozwoju Gminy Świlcza określa stan docelowy w roku 2030, do którego władze lokalne, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szanse pojawiające się w najbliższym otoczeniu, będą wspólnie z mieszkańcami ustawicznie dążyć.

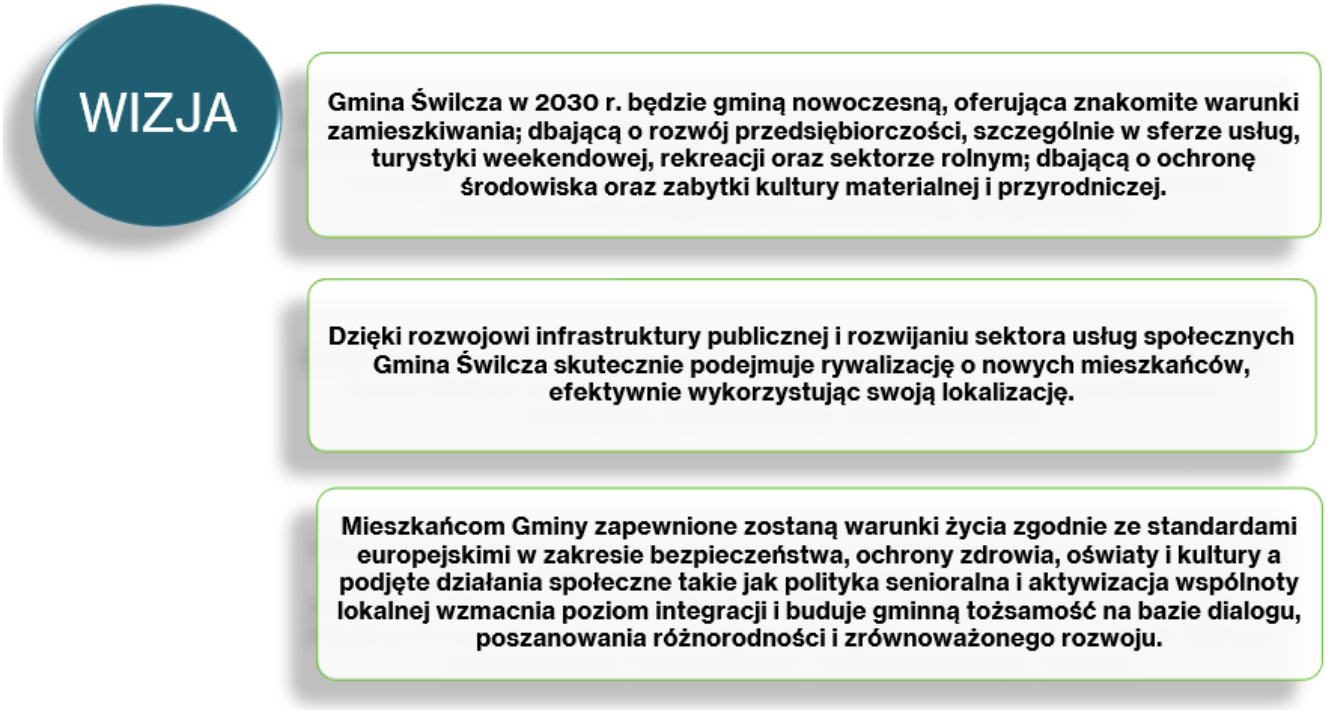

3.3. Cele strategiczne operacyjne i kierunki działań.

Różnorodność zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym wymaga od samorządu lokalnego opracowania zintegrowanej interwencji publicznej, która będzie stanowić skuteczną odpowiedź na wyzwania będące ich następstwem. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w strukturze strategii, której podstawę stanowią **3 obszary rozwoju, w ramach, których określono:**

- **cele strategiczne** – cele z długim horyzontem czasowym, wynikające z wizji rozwoju, będące jej konkretyzacją. Cele te wyznaczają kierunek działania podmiotów życia społecznego i gospodarczego Gminy. Są to cele długookresowe, wskazujące działania, które prowadzą do zwiększenia przyszłych możliwości i konkurencyjności Gminy. Są one sformułowane ogólnie, jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające pożądane funkcje (potrzeby), które winny zostać zrealizowane (zaspokojone) w określonym horyzoncie czasu. Pomimo swej ogólności cele strategiczne są związane z konkretną rzeczywistością oraz prognozą jej zmian w przyszłości.

Sformułowano 3 cele strategiczne, które są podporządkowane obszarom rozwojowym. Są one sobie równe pod względem ważności i pilności, a zatem ich uszeregowanie nie ma wpływu na kolejność realizacji.

- **cele operacyjne** dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych.
- **kierunki działań**, które wskazują przyjętą strategię postępowania, służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii. Kierunki działań oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków (aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej) podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Część z nich to konkretne przedsięwzięcia rozwojowe (projekty), najczęściej o charakterze inwestycyjnym, których realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla powodzenia prowadzonej polityki rozwoju Gminy w perspektywie do roku 2030.

Strategia określa również oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Interwencje planowane w ramach poszczególnych obszarów nie są rozłączne, lecz wzajemnie się przenikają i uzupełniają, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii, kluczowego dla ich powodzenia.

Strategia będzie realizowana przez następujące cele strategiczne i operacyjne:

OBSZARY ROZWOJU GMINY		
I.GOSPODARKA	**II.SPOŁECZEŃSTWO**	**III.ŚRODOWISKO NATURALNE**
CELE STRATEGICZNE		
INNOWACYJNOŚĆ KONKURENCYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	**ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY w ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH**	**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY GMINY ZAPEWNIAJĄCY DBAŁOŚĆ o ŚRODOWISKO NATURALNE**
CELE OPERACYJNE		
1.1. Poprawa jakości systemu dróg publicznych oraz zwiększenie dostępności układu komunikacyjnego w gminie.	2.1.Wzmocnienie (budowa, rozbudowa) nowoczesnej infrastruktury publicznej (kulturowej, edukacyjnej, społecznej) służącej mieszkańcom, turystom i inwestorom.	3.1. Budowa, przebudowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy.
1.2. Inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów terenami inwestycyjnymi na terenie Gminy.	2.2. Podejmowanie działań w celu aktywizacji społecznej mieszkańców i wzrostu ich partycypacji w życiu Gminy.	3.2. Wspieranie działań dążących do osiągnięcia ładu ekologicznego poprzez ochronę kształtowanie środowiska przyrodniczego w zgodzie z obowiązującymi normami i zaleceniami.
1.3. Rozwój i promocja przedsiębiorczości lokalnej oraz wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców.	2.3. Rozwój oferty usług publicznych oraz wykorzystanie nowych form działań pomocowych	
1.4. Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy oraz wzmocnienie struktur samorządowych służących mieszkańcom, środowisku i gospodarce.	2.4. Poprawa jakości kształcenia i dostępności usług edukacyjnych dzieci i młodzieży	
1.5. Zrównoważony rozwój gospodarczy bazujący na współpracy międzygminnej ze szczególnym uwzględnieniem gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.		

CEL OPERACYJNY 1.1.	**Poprawa jakości systemu dróg publicznych oraz zwiększenie dostępności i poziomu bezpieczeństwa układu komunikacyjnego.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Budowa, przebudowa i rozbudowa sieci dróg gminnych. **2.** Poprawa infrastruktury około drogowej (oświetlenie, chodniki, monitoring miejsc szczególnie niebezpiecznych). **3.** Wzmocnienie współpracy z zarządcami dróg wyższej kategorii w zakresie modernizacji dróg publicznych. **4.** Rozwój komunikacji zbiorowej na terenie Gminy oraz współpraca w tym zakresie z gminami ościennymi w tym w ramach ZIT ROF. **5.** Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych obszarów Gminy. **6.** Uregulowanie stanu prawnego dróg będących w samoistnym posiadaniu Gminy. **7.** Dbałość o bezpieczeństwo publiczne poprzez monitoring wizyjny najważniejszych przestrzeni w gminie oraz doposażenie sprzętowe i modernizowanie zasobów OSP. **8.** Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych i katastrof. **9.** Rozbudowa ścieżek rowerowych, szlaków pieszo-jezdnych wzdłuż dróg gminnych oraz dróg wyższej kategorii.
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– poprawa bezpieczeństwa pieszych poprzez rozbudowę oświetlenia, – zmniejszenie natężenia ruchu drogowego na głównych ciągach komunikacyjnych, – zwiększenie stopnia rowerowego skomunikowania Gminy oraz integracja przestrzenna Gminy pod względem turystycznym i rekreacyjnym, – zmniejszenie natężenia ruchu drogowego poprzez zastąpienie komunikacji samochodowej komunikacją rowerową, – poprawa warunków tranzytu pojazdów w dotychczasowym układzie komunikacyjnym – ograniczenie emisji spalin i innych szkodliwych związków do powietrza, – zwiększenie poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców Gminy.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– długość zmodernizowanych dróg (km), – długość chodników (km), – długość wybudowanych ścieżek rowerowych, ciągów pieszo – jezdnych (km), – liczba przeprowadzonych akcji ratowniczych przez OSP (szt.).
CEL OPERACYJNY 1.2.	**Inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów terenami inwestycyjnymi na terenie Gminy.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Przygotowanie w pełni uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową, usługową i rekreacyjną w tym min. uzbrojenie terenów przy strefie Dworzysko, uzbrojenie terenów przy SAG. **2.** Przekształcenie dawnych terenów PPGR-ów w Park Naukowo-Techniczny. **3.** Rozwój promocji gospodarczej, wsparcie oraz promocja lokalnych przedsiębiorców, ich produktów i usług (informacja na stronie internetowej Gminy, organizacja wydarzeń, udział w targach, konkursy i wyróżnienia itp.). **4.** Rozwój sieci kontaktów i partnerstwa z lokalnymi przedsiębiorcami i stowarzyszeniami w celu pogłębiania współpracy.
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Wzrost zainteresowania inwestorów ofertą Gminy. – Wsparcie i promocja przedsiębiorczości. – Spadek bezrobocia wśród mieszkańców. – Zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem tworzenia oferty dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie Gminy,
CEL OPERACYJNY 1.3.	**Rozwój i promocja przedsiębiorczości lokalnej oraz wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Doskonalenie szybkiej ścieżki administracyjnej wobec inwestorów lokalnych i zewnętrznych w gminie. **2.** Zapewnienie dedykowanej i specjalistycznej oferty dla przedsiębiorców rozpoczynających i rozwijających działalność: szkolenia, doradztwo, usługi prawne, księgowe i podatkowe, informacyjne z zakresu dostępnych środków (nowa

	perspektywa UE na lata 2021-2027) na działalność gospodarczą. **3.** Wzmacnianie i promowanie przedsiębiorczości w gospodarstwach rolnych, w tym poprzez wsparcie informacyjne dotyczące dostępnych środków zewnętrznych (nowa perspektywa UE na lata 2021-2027), podwyższanie kwalifikacji, fachowe doradztwo (dostosowanie gospodarstw rolnych do uwarunkowań klimatycznych, technologicznych i rynkowych w celu zwiększenia konkurencyjności produkcji rolnej, dywersyfikacja produkcji, specjalizacja produkcji, rolnictwo ekologiczne itp.). **4.** Promocja i wsparcie regionalnych specjalizacji w rolnictwie (np. winiarstwo, pszczelarstwo, rzemiosło, handel, rękodzieło, przetwórstwo produktów rolnych).
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Poprawa jakości obsługi inwestorów / przedsiębiorców; – Zwiększenie kompetencji lokalnych przedsiębiorstw w zakresie korzystania z finansowego wsparcia w ramach środków unijnych; – Zapewnione wsparcie dla lokalnych rolników chcących rozwijać swoją działalność, w tym w kierunku rolnictwa ekologicznego.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności
CEL OPERACYJNY 1.4.	**Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy oraz wzmocnienie struktur samorządowych służących mieszkańcom, środowisku i gospodarce.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Kształtowanie wizerunku Gminy, jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania, inwestowania i spędzania czasu wolnego. **2.** Rozwój informacji wizualnej. **3.** Promocja wydawnictw na temat Gminy. **4.** Udział Gminy we wspólnych akcjach promocyjnych z podmiotami zewnętrznymi. **5.** Rozwój kwalifikacji kadry administracji samorządowej oraz wdrażanie usprawnień i innowacyjnych instrumentów. **6.** Rozwój e-administracji lokalnej i upowszechnienie korzystania z obsługi elektronicznej wśród mieszkańców

OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Wzrost atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej Gminy. – Zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców w „życiu Gminy", dzięki udostępnianiu informacji w mediach społecznościowych. – Zwiększenie poziomu uczestnictwa społeczności w wydarzeniach o różnym charakterze, dzięki dostępności informacji. – Zwiększenie liczby mieszkańców Gminy. – Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, – Podniesienie, jakości usług publicznych. – Wzrost dostępności i liczby e-usług, – Zwiększenie liczby spraw załatwianych elektronicznie.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba przeprowadzonych kampanii, mającej na celu umocnienie tożsamości mieszkańców z miejscem zamieszkania – Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem – Liczba przeszkolonych urzędników (os.). – Liczba lub odsetek spraw załatwianych cyfrowo przez Urząd (szt.).

CEL OPERACYJNY 1.5.	**Zrównoważony rozwój gospodarczy bazujący na współpracy międzygminnej ze szczególnym uwzględnieniem gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Realizacja projektów w zakresie transportu publicznego, poprawy środowiska naturalnego (w tym min. wykorzystanie OZE), gospodarki odpadami, rozwoju kultury, administracji i e-usług. **2.** Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. **3.** Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **4.** Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarem Natura 2000. **5.** Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych. **6.** Poprawa dostępności transportu publicznego, rozwój infrastruktury transportowej. **7.** Rozwijanie oraz integracja systemu transportu publicznego na terenie ROF, współpraca z Przedsiębiorstwem Komunikacji Samochodowej w Rzeszowie. **8.** Kreowanie liniowych produktów turystycznych łączących potencjały sąsiednich gmin. **9.** Współpraca w ramach rozbudowy Podmiejskiej Kolei Aglomeracyjnej -PKA.

10. Wdrażanie przedsięwzięć zintegrowanych zgodnie z zapisami FEP 2021-2027, w szczególności:

10.1.	Kompleksowa odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na terenie gminy Świlcza	Zakres projektu obejmuje wprowadzenie zieleni, miejsc odpoczynku dla dzieci, stworzenie strefy rekreacyjnej w postaci elementów małej architektury, zachęcając tym mieszkańców do przebywania w przestrzeni publicznej oraz aktywnego uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności, wykonanie monitoringu wraz z zasilaniem oraz oświetlenia oraz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych tj. parków, stadionów sportowych, parkingów. Celem zadania jest odnowa i uporządkowanie przestrzeni publicznej oraz nadanie jej nowych funkcji zgodne z pożądanymi kierunkami rozwoju miejscowości.
10.2.	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie gminy Świlcza	Zakres projektu obejmuje modernizację/budowę przejść dla pieszych, wykonanie oznakowań, monitoringu, wykonanie oświetlenia, wykonanie torów do nauki bezpiecznej jazdy, budowę i remont dróg, budowę i remont chodników, modernizację/budowę nowych wiat przystankowych, węzłów przesiadkowych; budowę parkingów (P&R, B&R),
10.3.	Budowa ścieżek rowerowych / ciągów pieszo-rowerowych na terenie gminy Świlcza	Zakres projektu obejmuje budowę ścieżek rowerowych/ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, miejsca postojowe dla rowerów. Nadrzędnym celem inwestycji jest wykorzystanie szans, które daje ruch rowerowy zarówno, jako element turystyki aktywnej, jak i jako tradycyjny, bezpieczny i tani sposób przemieszczania się lokalnej społeczności. Projekt ma na celu dostosowanie układu ścieżek rowerowych i infrastruktury towarzyszącej do potrzeb komunikacyjnych i turystyczno-rekreacyjnych w Gminie Świlcza.
10.4.	Poprawa infrastruktury dziedzictwa kulturowego w gminie Świlcza	Zakres projektu obejmuje rozbudowę/przebudowę ośrodków kultury, zastosowanie OZE oraz dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami wraz z zagospodarowaniem terenu wokół. Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności kulturalnej Gminy Świlcza oraz zwiększenie dostępności do dóbr kultury poprzez rozwój infrastruktury służącej działalności kulturalnej i ochronie dziedzictwa kulturowego.
10.5.	Poprawa przestrzeni publicznej w tym sportowej infrastruktury na terenie gminy Świlcza	Zakres projektu obejmuje rozbudowę bazy sportowej na terenie gminy w boiska wielofunkcyjne, bieżnie, trybuny, oświetlenie, wyposażenie, roboty budowlane przy obiektach i budynkach zaplecza sportowego, również montaż OZE oraz wymiana źródła ciepła. Celem projektu jest poprawa warunków sportowych, jak również stworzenie możliwości rozwijania współpracy międzygminnej w zakresie sportu, ułatwienie dostępu do obiektów sportowych młodzieży szkolnej, zwiększenie dostępu do infrastruktury sportowej dla społeczności lokalnej oraz młodzieży pozaszkolnej, poprawa warunków odbywania zajęć wychowania fizycznego, stworzenie możliwości rozwijania talentów i zainteresowań w dziedzinie sportu.

OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

- Zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem tworzenia oferty dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba zrealizowanych przedsięwzięć zintegrowanych w ramach partnerstwa ROF.

CEL OPERACYJNY 2.1.	**Wzmocnienie (budowa, rozbudowa) nowoczesnej infrastruktury publicznej (kulturowej, edukacyjnej, społecznej) służącej mieszkańcom, turystom i inwestorom.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjne np. przy "zalewie w Bratkowicach", stadiony, parki, tereny w Mrowli po kopalni piasku i żwiru "KRUSZGEO". **2.** Wsparcie i promocja prywatnych podmiotów działających w obszarze turystyczno-sportowo-rekreacyjnym. **3.** Tworzenie nowej, modernizacja lub adaptacja (w już istniejących budynkach – przebudowa/rozbudowa) oraz doposażenie infrastruktury: edukacyjnej, kulturalnej, społecznej i sportowej. **4.** Modernizacja obiektów klubów sportowych z terenu Gminy. **5.** Rozbudowa infrastruktury niezbędnej w celach osiedleńczych (np. żłobki, przedszkola). **6.** Tworzenie warunków dla upowszechnienie kultury, rozwijanie dziedzictwa kultowego. **7.** Podnoszenie standardów, /jakości obiektów/przestrzeni, w których realizowana jest opieka i wspieranie rozwoju dzieci do lat 3 **8.** Wsparcie tworzenia i funkcjonowania żłobków oraz klubów dziecięcych. **9.** Realizowanie działań inwestycyjnych (infrastruktura, doposażenie) w oparciu o politykę senioralną. **10.** Rozwijanie/poszerzanie/tworzenie zasobów podmiotów zajmujących się pomocą społeczną. **11.** Rewitalizacja przestrzeni publicznej. **12.** Estetyzacja przestrzeni publicznej. **13.** Niwelowanie barier architektonicznych. **14.** Dbałość i rozwijanie terenów zielonych w gminie.

OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej i terenów zieleni, – Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych, – Poprawa aktywności fizycznej mieszkańców, – Poprawa konkurencyjności Gminy w powiecie rzeszowskim – Zwiększenie poziomu uczestnictwa w rekreacji mieszkańców Gminy.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba nowych i modernizowanych obiektów edukacyjnych, społecznych, sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych (szt.)

CEL OPERACYJNY 2.2.	**Podejmowanie działań w celu aktywizacji społecznej mieszkańców i wzrostu ich partycypacji w życiu Gminy.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Poprawa, jakości, kompleksowości oraz dostępności oferty czasu wolnego (turystycznej, sportowej i kulturalno-rozrywkowej). **2.** Organizacja imprez kulturalnych integrujących mieszkańców. **3.** Wzmocnienie współpracy z organizacjami integrującymi działania lokalne (m.in. OSP, NGO, instytucje kultury, placówki oświatowe). **4.** Rozwój współpracy samorządowej w wymiarze lokalnym, regionalnym a także krajowym i międzynarodowym. **5.** Zapewnienie korzystnych warunków rozwoju sportu oraz promocja aktywnego stylu życia. **6.** Wzmocnienie współpracy i partnerstwa na rzecz dziedzictwa i kultury. **7.** Upowszechnienie możliwości korzystania z e-usług przez mieszkańców. **8.** Rozwijanie poziomu informatyzacji i cyfryzacji gminy (np. wirtualny spacer).
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców o charakterze kulturalnym. – Zwiększanie poziomu wiedzy mieszkańców, rozwijanie pasji, zainteresowań. – Integracja i aktywizacja mieszkańców różnych grup wiekowych. – Rozwój wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego Gminy – Wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba wydarzeń kulturowych zorganizowanych przez Gminę i jej jednostki organizacyjne w ciągu roku (szt.)

CEL OPERACYJNY 2.3.	**Rozwój oferty usług publicznych oraz wykorzystanie nowych form działań pomocowych**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Organizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. **2.** Uruchomienie wolontariatu dla potrzebujących oraz angażowanie ludzi chętnych do pomocy. **3.** Identyfikacja i eliminacja barier architektonicznych utrudniających przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym w budynkach użyteczności publicznej. **4.** Promocja kampanii społecznych wśród mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej. **5.** Upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców. **6.** Podejmowania działań w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu seniorów i dzieci z rodzin wieloproblemowych. **7.** Wsparcie funkcjonowania i działalności Klubów Seniora, Domów Dziennej Opieki, świetlic środowiskowych. **8.** Wspieranie rodzin i rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności realizowanie usług socjoterapeutycznych, działań obejmujących wspieranie rodzin, poprzez zapewnianie opieki dzieciom po zajęciach szkolnych. **9.** Realizacja programów skierowanych do rodzin z dziećmi. **10.** Wdrażanie polityki Dostępność Plus. **11.** Realizowanie polityki senioralnej. **12.** Rozwijanie zasobów oraz wprowadzanie nowych i/lub poprawa funkcjonujących narzędzi/instrumentów dla podmiotów zajmujących się pomocą społeczną.
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej. – Walka z marginalizacją seniorów, włączenie społeczne osób starszych. – Poprawienie, jakości życia poprzez nowe możliwości spędzania czasu wolnego przez seniorów i zapewnienia oferty dostosowanej do wieku i interesów tych osób. – Integracja osób starszych, możliwość spędzania czasu wolnego z osobami o podobnym wieku i zainteresowaniach. – Realizacja polityki krajowej nastawionej na wsparcie rodzin i osób starszych oraz niesamodzielnych zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach Poprawa jakości życia i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością.

	– Zmniejszenie liczby zachorowań i zgonów z powodu problemów zdrowotnych dzięki wcześniejszemu wykryciu chorób w ramach badań profilaktycznych.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba podjętych działań (szt.) – Liczba mieszkańców objętych programami aktywizacji (os).

CEL OPERACYJNY 2.4.	**Poprawa jakości kształcenia i dostępności usług edukacyjnych dzieci i młodzieży**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży. **2.** Dostosowanie sieci szkół i przedszkoli do sytuacji demograficznej oraz układu osadniczego Gminy. **3.** Budowa, modernizacja placówek oświatowych (szkoły, przedszkola, żłobki). **4.** Wzmacnianie kompetencji kadr nauczycielskich, w szczególności w zakresie kompetencji cyfrowych. **5.** Rozbudowa i poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej – utworzenie kół naukowych i kół zainteresowań. **6.** Ciągły rozwój obszaru IT w szkołach. **7.** Rozwój nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej, doposażenia, materiałów dydaktycznych w tym materiałów wykorzystujących/opartych o nowe technologie. **8.** Podnoszenie standardów jakości opieki i wspierania rozwoju dzieci do lat 3. **9.** Wsparcie tworzenia i funkcjonowania żłobków oraz klubów dziecięcych.
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Poprawa warunków nauczania w szkołach na terenie Gminy. – Umożliwienie kontynuacji ścieżki edukacyjnej w lepszych szkołach średnich dzięki dobrym wynikom egzaminów, wynikającym z wdrożenia oferty zajęć pozalekcyjnych.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych (szt.). – Odsetek dzieci objętych opieka żłobkową (%)

CEL OPERACYJNY 3.1.	**Budowa, przebudowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej (np. wymiana/nowa infrastruktury, cyfryzacja itp.). **2.** Budowa i modernizacja budynków/obiektów gospodarki wodno-ściekowej, **3.** Doposażenie istniejącej infrastruktury, obiektów na terenie Gminy w OZE i banki energii (np. SUW-y, oczyszczalna ścieków, obiekty sportowe, stadiony, budynki użyteczności publicznej, itp.). **4.** Działania na rzecz retencji wód opadowych. **5.** Prowadzenie działań z zakresu ochrony materialnego dziedzictwa kultury. **6.** Podejmowanie działań inwestycyjnych i społecznych na obszarach zdegradowanych i do rewitalizacji. **7.** Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji. **8.** Budowa obiektów małej architektury w przestrzeni publicznej. **9.** Prowadzenie działań na rzecz i uchwalania i aktualizacji Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości urbanizujących się. **10.** Rozwój infrastruktury energetycznej przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego. **11.** Rozwój gospodarki odpadami poprzez utworzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z towarzyszącą infrastrukturą. **12.** Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, zabezpieczanie dostępu do wody.
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	— Podniesienie atrakcyjności i estetyki przestrzeni publicznych. — Podniesienie, jakości infrastruktury technicznej w gminie – Zwiększenie wykorzystania OZE przez mieszkańców. — Poprawa jakości powietrza.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Liczba zamontowanych instalacji OZE na budynkach publicznych (szt.), – Liczba zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych infrastrukturalnych (szt.), – Liczba zaktualizowanych MPZP (szt.).
CEL OPERACYJNY 3.2.	**Wspieranie działań dążących do osiągnięcia ładu ekologicznego poprzez ochronę kształtowanie środowiska przyrodniczego w zgodzie z obowiązującymi normami i zaleceniami.**
KIERUNEK DZIAŁAŃ	**1.** Edukacja ekologiczna mieszkańców (m.in. w zakresie ograniczania niskiej emisji, wykorzystania OZE, zmniejszania wytwarzania odpadów i ich segregacji, zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, podłączenia do kanalizacji), w tym współpraca z partnerami publicznymi i pozarządowymi. **2.** Ekodoradztwo oraz realizacja projektów wspierających prywatne inwestycje z zakresu wymiany źródeł grzewczych na nowoczesne i ekologiczne, a także termomodernizacji i instalacji odnawialnych źródeł energii dla mieszkańców i przedsiębiorców. **3.** Monitoring środowiska oraz podejmowanie działań na rzecz promocji zachowania dziedzictwa przyrodniczego Gminy Świlcza. **4.** Kontynuacja realizacji programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. **5.** Poprawa gospodarski wodnej (budowa zbiorników rekreacyjnych, urządzeń spiętrzających wodę). **6.** Przeciwdziałanie, minimalizacja i usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych. **7.** Działanie na rzecz zabezpieczenia przeciwpowodziowego i zabezpieczenia przed suszą (budowa zbiorników ze stałym piętrzeniem retencyjno-przeciwpowodziowych oraz suchych polderów). **8.** Gospodarka odpadami poprzez zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych.
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	– Wzrost wiedzy mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie możliwości sfinansowania wymiany nieekologicznego pieca, ocieplenia domu, czy instalacji OZE. – Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. – Poprawa i utrzymanie czystości cieków wodnych. – Wzrost ilości segregowanych śmieci. – Zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła,

	– Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów pm 2,5, pm 10 oraz emisji CO2, – Poprawa efektywności energetycznej budynków.
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	– Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (t).

3.4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

3.4.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Świlcza jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii Gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych.

Z jednej strony, ze względu na ukształtowanie terenu, występujące zasoby naturalne i obszary cenne przyrodniczo, a także poprzez historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni w tym sieć osadniczą, powiązania infrastrukturalne i komunikacyjne, a także wiele innych uwarunkowań zastanych, a z drugiej strony w wyniku zdiagnozowanych w strategii problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w ramach modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Świlcza przedstawiono różne funkcje terenów w gminie, a także obszary szczególnej koncentracji działalności inwestycyjnej i planowane zmiany w przestrzeni Gminy.

Aspiracją rozwojową Gminy Świlcza jest bycie miejscem przyjaznych do życia, w którym ludzie chcą mieszkać, pracować i wypoczywać. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu, ale także wyznaczaniu terenów inwestycyjnych, gdzie możliwy jest rozwój funkcji gospodarczych, turystycznych i rekreacyjnych, ale także usługowych (wspierających funkcję mieszkaniową).

Tym samym polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego Gminy, pozostaje nadal jednym z kluczowych wyzwań strategicznych, jakie stoją przed Gminą na najbliższe 8 lat.

Kluczowe kwestie -rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Świlcza to na najbliższe lata m.in.:

Krótka charakterystyka wybranych obszarów i kierunków interwencji:

Dla zwiększenia atrakcyjności gospodarczej zaplanowano w Gminie przygotowanie w pełni uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową, usługową i rekreacyjną w tym min. uzbrojenie terenów przy strefie Dworzysko czy uzbrojenie terenów przy SAG. Planowane są także działania w kierunku przekształcenia dawnych terenów PPGR-ów w Park Naukowo-Techniczny w Bratkowicach.

Dla zwiększenia mobilności mieszkańców i poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a jednocześnie w ramach zwiększania dostępności komunikacyjnej Gminy dla turystów i gości, zaplanowano rozwój infrastruktury około drogowej (oświetlenie, chodniki, monitoring miejsc szczególnie niebezpiecznych), poprawę infrastruktury drogowej, tj. budowę, przebudowę i rozbudowę dróg gminnych, rozbudowę ścieżek rowerowych oraz sieci chodników i szlaków pieszo – jezdnych przy drogach publicznych. Zaplanowano także rozwój komunikacji zbiorowej na terenie Gminy przy współpracy w tym zakresie z gminami ościennymi w tym również w ramach ZIT ROF.

Ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe, a także komfort życia mieszkańców, priorytetem pozostaje rozwój oraz modernizacja infrastruktury sieciowej np. wymiana infrastruktury, aplikacje do sczytywania liczników, cyfryzacja itp. Biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiskowe, terenowe i strukturę osadnictwa, a także koszty realizacji i utrzymania inwestycji, zaplanowano doposażenie istniejącej infrastruktury na terenie Gminy w OZE i banki energii (np. SUW-y, oczyszczalna ścieków, obiekty sportowe, stadiony, budynki użyteczności publicznej, itp.). W przypadku obszarów, gdzie trudno o rozwój infrastruktury sieciowej, promowane i wspierane będą głównie rozwiązania indywidualne.

Kolejnym działaniem w obszarze ukierunkowanym na poprawę, jakości powietrza będzie realizacja działań termomodernizacyjnych w odniesieniu do obiektów użyteczności publicznej, zwiększenie udziału OZE, banków energii (magazyny energii), ale także gospodarstw indywidualnych poprzez montaż OZE.

W celu wzmocnienia atrakcyjności miejsca zamieszkania oraz poprawy dostępności przestrzeni publicznych dla mieszkańców zaplanowano zagospodarowanie przestrzeni publicznych w Gminie w małą architekturę, ale także zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjne np. przy "zalewie w Bratkowicach", stadiony, parki, tereny w Mrowli po kopalni piasku i żwiru "KRUSZGEO".

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Świlcza, realizowane są także poprzez zadania wskazane do realizacji w ramach działań Stowarzyszenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, którego Gmina Świlcza jest członkiem i, w charakterze partnera przystąpiła do realizacji projektu pn. „**Zintegrowany i uspołeczniony model planowania przestrzennego poprzez opracowanie Strategii Przestrzennej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego".**

Zgłoszone obszary strategicznie w ramach Strategii Przestrzennej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego dotyczą zadań:

- Stacja Uzdatniania Wody w Bratkowicach - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- Rudna Wielka przy Cmentarzu - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- Bratkowice teren po byłych PPGRR - Państwowych Przedsiębiorstwach Gospodarki Rolnej – funkcje gospodarcze na tym terenie;
- Dworzysko - funkcje gospodarcze na tym terenie, teren w Rudnej Wielkiej przylegający do Rzeszowskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, objęty m.in. Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w miejscowości Rudna Wielka „Przy zbiorniku";
- Szpital Kliniczny - funkcje gospodarcze (produkcja i usługi) i funkcje usługowe w zakresie opieki zdrowotnej, szkolnictwa i nauki oraz i funkcje mieszkaniowe, teren w Rudnej Wielkiej, objęty zmianą Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Nr 3/2006 w miejscowościach Świlcza i Rudna Wielka.

Dodatkowo należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świlcza, które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy uwzględniające uwarunkowania, (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego.

Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej Gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które na bieżąco są aktualizowane, tak by realizowały kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego określone w Studium. Ww. wskazane dokumenty stanowią elementy kształtowanej polityki przestrzennej na terenie Gminy Świlcza.

3.4.2. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Wyznaczenie kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy nie może mieć miejsca bez uwzględnienia uwarunkowań wynikających z mocnych i słabych stron kapitału demograficznego, społecznego i ekonomicznego Gminy oraz jej zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Należy również wziąć pod uwagę czynniki zewnętrzne stanowiące szanse bądź zagrożenie rozwoju

Analiza uwarunkowań wskazuje, że na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego Gminy będą miały wpływ przede wszystkim:

- korzystna lokalizacja Gminy: – w zasięgu strefy podmiejskiej Rzeszowa, – przez gminę przebiegają trzy drogi krajowe: autostrada A4, droga ekspresowa S 19 oraz droga krajowa DK 94 (dawniej DK 4).
- duży potencjał infrastruktury technicznej:
  - dogodne warunki dla stworzenia centrum logistycznego,
  - tereny Gminy w wysokim stopniu uzbrojone w wodociągi i kanalizację.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Świlcza wynikają z przyjętego i opisanego wyżej modelu. Dotyczą kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych.

Ogólne założenia w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie:

- ✓ racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych, m.in. poprzez ograniczanie rozpraszania zabudowy, przekształcenia i uzupełnienia istniejącej struktury zabudowy, uporządkowanie funkcjonalno-przestrzenne i estetyczne zabudowy,
- ✓ tworzenie dogodnych miejsc zamieszkania, charakteryzujących się wysoką dostępnością do infrastruktury i usług publicznych, terenów zielonych, z bezpiecznym dojazdem,
- ✓ kreowanie atrakcyjnych, przyjaznych, dostępnych dla mieszkańców oraz turystów przestrzeni publicznych, pozwalających na integrację,
- ✓ poprawa warunków pobytu turystów i gości poprzez rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego, przy uwzględnieniu walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- ✓ ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych,
- ✓ zwiększenie poziomu bezpieczeństwa oraz poprawa mobilności mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury drogowej i towarzyszącej, chodników, ścieżek rowerowych,
- ✓ poprawa warunków życia i funkcjonowania obywateli ze szczególnymi potrzebami, w tym eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami.

Tereny o funkcjach mieszkalnych

- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
  - ✓ Obowiązuje kształtowanie architektury harmonizującej z krajobrazem i nawiązującej do tradycyjnych cech budownictwa regionalnego,
  - ✓ Ograniczanie w terenach zabudowy mieszkaniowej uciążliwej działalności produkcyjnej i usługowej,
  - ✓ Doposażanie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną oraz towarzyszącą celom osiedleńczym (żłobki, przedszkola itp.)

- ✓ Kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji,
- ✓ Kreowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową a terenami otwartymi, rolnymi oraz terenami lasów,
- ✓ Ochrona materialnych elementów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu Gminy,
- ✓ Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej m.in. poprzez układ dróg publicznych, transport zbiorowy, połączenia rowerowe.

Tereny o funkcjach usługowych

- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
  - ✓ Kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
  - ✓ Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura piesza i rowerowa, punkty przesiadkowe),
  - ✓ Organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach.

Tereny zielone

- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
  - ✓ Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu, w tym obszarów chronionych,
  - ✓ Przestrzeganie przepisów o ochronie przyrody w celu zachowania stabilności ekosystemów i utrzymania procesów ekologicznych, różnorodności gatunkowej, dziedzictwa geologicznego, ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów oraz właściwego stanu zasobów i składników przyrody,
  - ✓ Przeciwdziałanie degradacji środowiska,
  - ✓ Porządkowanie istniejących i tworzenie nowych zespołów zieleni urządzonej,
  - ✓ Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek, turystyka),
  - ✓ Wyznaczanie szlaków, ścieżek i tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych, rowerowych, itp. oraz stref rekreacji i wypoczynku wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę.

Tereny rolnicze

- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
  - ✓ Zachowanie użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych, szczególnie terenów o istotnym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności,
  - ✓ Oprócz terenów rolniczych, szczególnego przeznaczenia w obszarach: agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, parki i inne tereny zieleni urządzonej,
  - ✓ Dopuszcza się lokalizację szlaków, ścieżek i tras turystycznych, ścieżek rowerowych itp.

Wody

- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
  - ✓ Zachowanie istniejącego systemu, dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej Gminy, zakaz wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód i do ziemi oraz składowania substancji niebezpiecznych.

3.5. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań Gminy

Terytorialne ukierunkowanie Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030[5] zakłada dążenie do wykorzystania i wzmocnienia przewag konkurencyjnych regionu (mowa m.in. o potencjale kulturowym, turystycznym i przyrodniczym) oraz zachowania spójności wewnątrzregionalnej.

W dokumencie wskazano OSI na poziomie krajowym, którymi są: Wschodnia Polska, obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Gmina Świlcza wpisuje się w OSI Wschodnia Polska, z uwagi na położenie w województwie podkarpackim, które zaklasyfikowane zostało do tego rodzaju OSI. W dokumencie zdefiniowano następujące regionalne obszary strategicznej interwencji:

7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego
7.2. Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego
7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju
7.4. Obszary wiejskie – wysoka, jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Gmina Świlcza wpisuje się w trzy kategorie regionalnych OSI, wyszczególnionych w strategii rozwoju województwa podkarpackiego, które wskazano poniżej:

7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego
7.2. Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego
7.4. Obszary wiejskie – wysoka, jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	Kierunek interwencji
7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego	7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu
UZASADNIENIE WYBORU: Gmina Świlcza jest członkiem Stowarzyszenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Podejmowane działania w zakresie rozwoju powiązań komunikacyjnych pozwolą na zwiększenie spójności terytorialnej wewnątrz obszaru oraz stworzenie odpowiednich warunków do wzrostu gospodarczego Rozwój powinien nastąpić w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i dotyczyć zmian w zakresie infrastruktury jak i ochronie środowiska naturalnego, przy jednoczesnej poprawie, jakości życia mieszkańców.	
7.2. Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego	7.2.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym ROF 7.2.3. Zapewnienie dobrej, jakości życia i realizacji funkcji publicznych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (ROF)

[5] Przyjęta uchwałą nr XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 września 2020 r.

	7.2.4. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym ROF 7.2.5. Gospodarka przestrzenna Rzeszowa i obszaru funkcjonalnego
UZASADNIENIE WYBORU: Gmina Świlcza jest członkiem Stowarzyszenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Podejmowane działania w zakresie rozwoju powiązań komunikacyjnych pozwolą na zwiększenie spójności terytorialnej wewnątrz obszaru oraz stworzenie odpowiednich warunków do wzrostu gospodarczego Rozwój powinien nastąpić w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i dotyczyć zmian w zakresie infrastruktury jak i ochronie środowiska naturalnego, przy jednoczesnej poprawie, jakości życia mieszkańców.	
7.4. Obszary wiejskie – wysoka, jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku	7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej 7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich 7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym 7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej
UZASADNIENIE WYBORU: Gmina Świlcza jest gminą wiejską. Obszary wiejskie często są niedostatecznie rozwinięte w stosunku do ośrodka miejskiego, są obszarami o kumulacji deficytów rozwojowych. Wsparcie kierowane w stronę tych obszarów pozwoli na ich wielokierunkowy i zrównoważony rozwój.	

Poniżej zaprezentowano wybrane zakładane do realizacji działania w ramach każdego z obszarów strategicznej interwencji w odniesieniu do Gminy Świlcza:

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	Zakres działań
7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego	
7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu	• zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych przez budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej; • podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej; • rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi; • wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R; • rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.
7.2. Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego	
7.2.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym ROF	• powstawanie i rozwój stref zwiększonej aktywności gospodarczej na terenie ROF; • przygotowanie terenów pod potrzeby sektorów BPO/SSC/ITO; • dostosowanie realizacji wyzwań gospodarczych do zmian klimatu i zachowania dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i krajobrazowego ROF; • rozwój platformy współpracy podmiotów nauki i biznesu w inicjowaniu i wspieraniu jednostek naukowych, technologicznych i transferu technologii; • przeciwdziałanie procesowi niekontrolowanej suburbanizacji i minimalizowanie jej negatywnych skutków; • usprawnienie systemu drogowego Rzeszowa i ROF poprzez budowę, przebudowę i modernizację dróg wszystkich kategorii w celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa, skrócenia czasu dojazdu, zmniejszenia poziomu emisji zanieczyszczeń i hałasu oraz poprawy dostępności do obszarów istotnych dla rozwoju i funkcjonowania Rzeszowa i ROF
7.2.3. Zapewnienie dobrej, jakości życia i realizacji funkcji publicznych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (ROF)	• rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie innowacyjnej infrastruktury biznesowej, w tym parki biznesowe; • rozwój gospodarczy ROF-u poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych w turystyce i rolnictwie; • zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej na całym obszarze ROF-u; • kształtowanie i promocja dziedzictwa kulturowego regionu w tym ochrona i odnowa zasobów zabytkowych; • zapewnienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom ROF-u; • zwiększenie aktywności zawodowej w tym wsparcie w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców ROF; • podejmowanie działań prowadzących do wzrostu liczby miejsc pracy na terenie ROF; • dywersyfikacja źródeł energii poprzez rozwój OZE na obszarze ROF; • podejmowanie działań na rzecz poprawy czystości powietrza;

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	Zakres działań
	• rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego; • rozwój alternatywnego transportu poza drogowo-kolejowym wraz z rozwojem systemu bezpieczeństwa użytkowników; • podniesienie poziomu uzbrojenia terenów wraz z poprawą dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych na terenie ROF; • podniesienie jakości usług: zdrowotnych, społecznych, opiekuńczych i edukacyjnych poprzez rozwój nowoczesnej infrastruktury użyteczności publicznej na obszarze ROF; • ochrona środowiska przyrodniczego na obszarze ROF; • wprowadzenie rozwiązań wpisujących się w koncepcję „zielonych miast"; • rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
7.2.4. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym ROF	• powstanie i rozwój centrów logistyczno-dystrybucyjnych wykorzystujących tranzytowe położenie Rzeszowa i bliskość portu lotniczego Rzeszów-Jasionka; • rozwój szybkiej kolei miejskiej – Podmiejskiej Kolei Aglomeracyjnej, obsługującej aglomerację rzeszowską wraz z budową linii kolejowej na lotnisko Rzeszów-Jasionka; • zapewnienie spójnego systemu tras rowerowych gwarantujących bezpieczeństwo w poruszaniu się po mieście i obszarze ROF • zapewnienie zrównoważonego systemu obejmującego transport zbiorowy i rowerowy na obszarze Rzeszowa i ROF z wykorzystaniem intermodalnych węzłów powiązanych z transportem rowerowym tj. P&R, B&R, K&R; • zmniejszenie zatłoczenia dróg miejskich i dróg wlotowych/wylotowych oraz zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego; • usprawnienie systemów sterowania i zarządzania ruchem drogowym w miastach; • Poprawa jakości środowiska wskutek redukcji nadmiernej emisji spalin i hałasu przez środki transportu.
7.2.5. Gospodarka przestrzenna Rzeszowa i obszaru funkcjonalnego	• zrównoważone i racjonalne zagospodarowanie przestrzenne i architektoniczne terenu miasta i ROF dzięki koordynacji dokumentów planistycznych poszczególnych JST w celu efektywnego wykorzystania przestrzeni; • ograniczenie konfliktów przestrzennych, w tym dotyczących funkcji i przeznaczenia terenów i rodzajów zabudowy; • rewitalizacja obszarów zdegradowanych w celu przywrócenia, bądź nadania im nowych funkcji społecznych oraz gospodarczych lub przestrzennych lub technicznych lub środowiskowych; • ujęcie w koncepcjach architektoniczno-urbanistycznych miasta klinów napowietrzających wpływających na ruchy mas powietrza i zapobiegających smogowi; • rozbudowa wewnątrz miejskich układów ekologicznych i połączenie z obszarami otwartymi przez system zielonych pierścieni
12.4. Obszary wiejskie – wysoka, jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku	
7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej	• poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu; • zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	Zakres działań
	• modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców; • rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej; • poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami; • tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.
7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	• promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów; • aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej; • kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej; • wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych; • ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych; • rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.
7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym	• wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej; • podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych; • poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; • promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby; • promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.); • upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; • wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.
7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej	• dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców; • efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów; • wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	Zakres działań
	• poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzanie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku; • budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich; • racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Rysunek 1 Obszar Strategicznej Interwencji na poziomie krajowym - OSI Wschodnia Polska, z uwzględnieniem położenia Gminy Świlcza

Oprac. własne na podstawie Strategii Województwa Podkarpackie 2030

Rysunek 2 Miejskie Obszary Funkcjonalne wskazane w Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030, z uwzględnieniem położenia Gminy Świlcza

Oprac. własne na podstawie Strategii Województwa Podkarpackie 2030

Rysunek 3. Obszary wiejskie wskazane w Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030, z uwzględnieniem położenia Gminy Świlcza

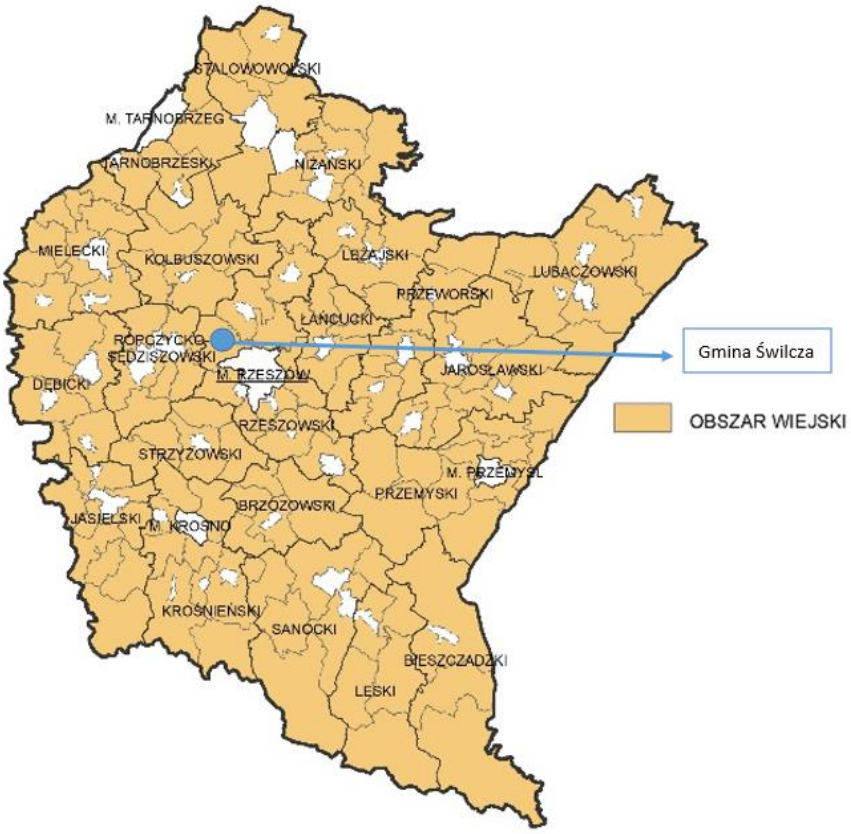

Oprac. własne na podstawie Strategii Województwa Podkarpackie 2030

4. Komplementarność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 z aktualnymi dokumentami planistycznymi

4.1. Komplementarność Strategii z dokumentami strategicznymi regionu i kraju

Analiza spójności Strategii Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 jest bardzo ważna, ponieważ pozwoli korzystać z efektów synergii wynikającej z uczestnictwa w programowaniu i realizacji zamierzeń w kooperacji z otoczeniem regionalnym.

Strategia jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, m.in.:

- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)[6],
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Strategią zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
- Polityką ekologiczną państwa 2030 – strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategię rozwoju województwa – Podkarpackie 2030
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego
- Strategią Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego na lata 2016-2023
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świlcza
- Lokalny program Rewitalizacji Gminy Świlcza na lata 2018-2023

Z uwagi na to, jak ważną rolę pełni Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 oraz ważność jej zapisów w procesie opracowywania strategii rozwoju Gminy, poniżej odniesiono się do jej zapisów, wskazując obszary tematyczne wraz z celami głównymi oraz priorytety dla każdego z obszarów. Ponadto, do zapisów Podkarpackie 2030 odniesiono się w rozdziale *OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań Gminy,* wskazując Obszary Strategicznej Interwencji, w które wpisuje się Gmina Świlcza. Głównym celem jest „Odpowiedzialne i efektywne wykorzystanie zasobów endo- i egzogenicznych regionu, zapewniające trwały, zrównoważony i terytorialnie równy rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość życia mieszkańców województwa".

Obszary tematyczne wraz z celami głównymi i priorytetami wskazane w strategii Podkarpackie 2030 przedstawiono poniżej.

[6] *SOR Została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. SOR jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.*

1. Gospodarka i nauka – Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego województwa.
   1.1. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę.
   1.2. Inteligentne specjalizacje województwa.
   1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie.
   1.4. Gospodarka cyrkularna (gospodarka obiegu zamkniętego).
2. Kapitał ludzki i społeczny – Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego, jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców.
   2.1. Edukacja.
   2.2. Regionalna polityka zdrowotna.
   2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe.
   2.4. Rynek pracy.
   2.5. Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny.
   2.6. Włączenie społeczne.
   2.7. Aktywny styl życia i sport.
3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska – Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego.
   3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE.
   3.2. Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygałęziowej transportu publicznego.
   3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego.
   3.4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie.
   3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki.
   3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych.
   3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych.
   3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.
4. Dostępność usług – Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych.
   4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych.
   4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych.
   4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.
   4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa.
   4.5. Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa.

4.2. Uwarunkowania i Prawo wodne a Strategia Rozwoju Społeczno Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2021r., poz. 2233 ze zm.), Strategia Rozwoju Społeczno Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy tj.:

- plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

➡ **Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły**

Gmina Świlcza znajduje się na obszarze dorzecza Górnej Wisły, w odniesieniu do Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, w poniższej tabeli Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 określa informacje na temat jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPD) położonych w granicach Gminy (nazwa, status JCWP, informacja o stanie JCWP i JCWPD oraz przypisane im cele środowiskowe), a także działań przypisanych poszczególnym JCWP i JCWPD w aktualizacji Programu wodnośrodowiskowego kraju (aPWŚK) oraz o stanie realizacji tych działań.

Celem środowiskowym jest głównie osiągnięcie bądź utrzymanie, co najmniej dobrego stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz spełnienie ewentualnych wymagań obszarów chronionych.

Tabela 2. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitych części wód podziemnych położonych w granicach Gminy Świlcza wraz z przypisanymi celami środowiskowymi

Kod JCWP(wody powierzchniowe)	Nazwa	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe
RW20001722669	Mrowla	słaby	dobry	zły	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny
RW200019226739	Wisłok od Zb. Rzeszów do Starego Wisłoka	dobry i powyżej dobrego	dobry	dobry	dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego - Wisłok od Starego Wisłoka do Zbiornika Rzeszów dobry stan chemiczny
RW20006218869	Bystrzyca (bez Budzisza)	poniżej dobrego	dobry	zły	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny
RW200062265589	Lubcza	poniżej dobrego	dobry	zły	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny
RW20006226596	Przyrwa	poniżej dobrego	dobry	zły	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny
Kod JCWPd(wody podziemne)	**Nazwa**	**Stan ilościowy**	**Stan chemiczny**	**Stan ogólny JCWPd**	**Przypisane cele środowiskowe**
PLGW2000134	134	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy

PLGW2000152	152	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy
PLGW2000153	153	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem bazy danych PGWWP KZGW.

Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju

Program Wodno-Środowiskowy Kraju jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w zakresie ochrony, gospodarowania i zarządzania zasobami wodnymi w Polsce. Został opracowany w celu programowania i koordynowania działań, które zmierzają do realizacji celów środowiskowych, takich jak:

- niepogarszanie stanu części wód;
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych;
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych;
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK) uwzględnia podział na poszczególne kategorie jednolitych części wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych. Poniżej przedstawiono podstawowe działania przewidziane dla cieków wodnych zlokalizowanych na terenie Gminy Świlcza.

Tabela 3 Działania wskazane w aPWŚK dla JCWP i JCWPD zlokalizowanych w Gminie Świlcza

Kod JCWP(wody powierzchniowe)	Nazwa	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju (aPWŚK)
RW20001722669	Mrowla	– kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością, co najmniej raz na 3 lata – regularny wywóz nieczystości płynnych
RW200019226739	Zb. Rzeszów Wisłok od Zb. Rzeszów do Starego Wisłoka	– budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących – regularny wywóz nieczystości płynnych
RW20006218869	Bystrzyca (bez Budzisza)	– budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Iwierzyce – regularny wywóz nieczystości płynnych – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata – monitoring badawczy wód – opracowanie warunków korzystania z wód zlewni

RW200062265589	Lubcza	– regularny wywóz nieczystości płynnych – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących – budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata – monitoring badawczy wód
RW20006226596	Przyrwa	– budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata – regularny wywóz nieczystości płynnych
Kod JCWPd(wody powierzchniowe)	**Nazwa**	**Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju (aPWŚK)**
PLGW2000134	134	– coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia – wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
PLGW2000152	152	– coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia
PLGW2000153	153	– wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem bazy danych PGWWP KZGW.

PODSUMOWANIE:

Większość JCWP znajdujących się w granicach Gminy Świlcza odznacza się stanem ogólnym określonym, jako zły. Większość działań wskazanych do realizacji w aktualizacji Programu wodnośrodowiskowego kraju (aPWŚK) dotyczy przede wszystkim budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, budowy nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących.

- **Plan przeciwdziałania skutkom suszy**

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 odnosi się także do działań minimalizujących skutki suszy, podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej.

W Strategii w ramach celu operacyjnego 3.2. **Wspieranie i edukacja mieszkańców w zakresie nowych technologii grzewczych, niskiej emisji spalin oraz dbania o środowisko naturalne** określono zadania do realizacji, jako: monitoring środowiska oraz podejmowanie działań na rzecz promocji zachowania dziedzictwa przyrodniczego Gminy Świlcza, (także zabezpieczenia w kontekście potencjalnego wystąpienia stanów zagrożenia naturalnego).

Wśród zaplanowanych do realizacji zadań są: doposażenie istniejącej infrastruktury na terenie Gminy w OZE i banki energii (np. SUW-y, oczyszczalna ścieków, obiekty sportowe, stadiony, budynki użyteczności publicznej, itp.), działania na rzecz retencji wód opadowych (min. na terenie SAG-u) w ramach celu operacyjnego 3.1. **Budowa, przebudowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy**. W tym zakresie Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy (projekt).

Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy Prawo wodne, plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;

2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;

3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;

4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Susza, obok powodzi jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę całego kraju, w tym Podkarpacia. W najbliższych latach spodziewany jest wzrost intensywności i częstotliwości występowania susz. Głównym celem planu jest przeciwdziałanie ich skutkom, co należy odnosić do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych. Cele szczegółowe Planu dotyczą zidentyfikowanych obszarów ryzyka związanego z suszą: społeczeństwa, gospodarki i środowiska i obejmują:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Strategia postępowania w obszarze przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania proaktywne, czyli zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia zjawiska suszy. W praktyce oznacza to wdrażania zarówno działań technicznych, jak i nietechnicznych, służących m.in. kształtowaniu zasobów wodnych, wspartych instrumentami planowania przestrzennego, gospodarowania gruntami i wodami, ochrony ekosystemów wodnych i terenów podmokłych, a także instrumentami służącymi osiąganiu celów środowiskowych. Bardzo ważne są działania retencyjne, służące poprawie i przywracaniu naturalnych warunków obiegu wody. Przeciwdziałanie skutkom suszy to w konsekwencji również zmniejszenie niedoborów wody, wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej, czy poprawa stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Podejście proaktywne jest równocześnie działaniem na rzecz ograniczania czynników sprzyjających zmianom klimatu.

Zgodnie z założeniami Plany Przeciwdziałania Skutkom Suszy w odniesieniu do obszaru Gminy Świlcza mowa m.in. o następujących działaniach[7]:

[7] ZAŁĄCZNIK NR 2 do PPSS-KATALOG DZIAŁAŃ

- Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie 4),
- Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej (działanie 8),
- Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie 24),
- Przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i bardzo intensywnym stopniu wykorzystania (działanie 25).

➢ **Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły**

Nadrzędnym celem PZRP jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te mają prowadzić m.in. do obniżenia strat powodziowych. Dla obszaru dorzecza Wisły wyznaczonych zostało 59 obszarów problemowych. W planie zarządzania ryzykiem powodziowym zidentyfikowano miejsca problemowe, dla których stwierdzono znaczące zagrożenie lub ryzyko powodziowe.

Część Gminy Świlcza znajduje się w zlewni Wisłoka, w której obszar problemowy obejmuje praktycznie całą rzekę Wisłok aż do jej ujścia do Sanu, wraz z wybranymi dopływami, takimi jak: Zmienniczka, Pielnica, Morwawa (Tabor), Śmierdziączka, Lubatówka, Bajdowianka, Stępinka, Kopytko, Stobnica, Gwoźnica, Lubcza, Strug, Malawka (Młynówka), Mikośka, Sawa, Mleczka oraz, **Przyrwa, Mrowla, które znajdują się na terenie gminy.**

W tym obszarze problemowym także wyznaczono szereg miejsc problemowych, które charakteryzują się szczególnie wysokim poziomem ryzyka i dla których w pierwszej kolejności proponowane będą działania ograniczające to ryzyko. Są to: Pielnica, Sawa, Wisłok 1, Wisłok 2, Wisłok 3, Stobnica 1, Stobnica 2, Stobnica 3, Stobnica 4, Stobnica 5, Stobnica 6, Stobnica 7, Stobnica 8

Cele zarządzania ryzykiem powodziowym, przedstawione w planie zarządzania ryzkiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego

2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego

3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym

Działania wyodrębnione w planie, na terenie Gminy Świlcza przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Działania wyodrębnione w planie zarządzania ryzykiem powodziowym[8]

[8] *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* -projekt z 15.05.2022 r. Załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury

Nr działania	Nazwa działania	Nr typu działania	Numer i nazwa celu głównego	Numer i nazwa celu szczegółowego	Okres realizacji
W_GZW_3017	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe w zlewni rzeki m.in. Malawka, **Przyrwa**, Matysówka, Mikośka, Paryja, Czekaj, Hermanówka i inne poprzez kompleksową realizację działań w zakresie odcinkowego: kształtowania przekroju podłużnego i poprzecznego koryta cieku, budowy obwałowań, budowy murów oporowych, budowy zbiorników wodnych - koncepcja, dokumentacja techniczna	21. Inicjowanie badań naukowych i analiz eksperckich w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym w warunkach niepewności	3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym	3.2. Doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych	2022-27

Źródło: opracowanie własne na podstawie Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły -projekt z 15.05.2022 r

5. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

5.1. Zarządzanie Strategią

System wdrażania, monitorowania i finansowania strategii rozwoju Gminy Świlcza zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

Dopełnieniem systemu jest określenie podmiotów odpowiedzialnych i zaangażowanych w jego wdrażanie, a także wskazanie możliwych źródeł finansowania realizacji Strategii. Strategia Gminy Świlcza będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione i wyznaczone do tego podmioty, a wdrażanie zapisów Strategii i monitorowanie jej postępów odbywać będzie się zgodnie z określonymi w Misji rozwoju standardami zachowań, które sformułowane zostały w sposób następujący:

– prowadzenie dialogu z mieszkańcami,

– współpraca z partnerami (m.in. innymi gminami) oraz korzystanie z dobrych praktyk innych JST,

– prowadzenie działań zespołowych i kreatywnych, otwieranie się na nowe doświadczenia – myślimy strategicznie i długofalowo w kontekście całej Gminy.

System wdrażania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego obejmuje szereg procesów niezbędnych do jego realizacji oraz podmioty i jednostki, które będą zaangażowane w ich implementację. Procesy wdrażania i zakres odpowiedzialności zaprezentowano poniżej:

We wdrażanie Strategii w zależności od typu projektu będą również zaangażowane inne jednostki lub organy np. jednostki organizacyjne.

Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 oraz pełniącymi określone w nim role będą:

– Wójt

- odpowiada za wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy,
- wyznacza Koordynatora realizacji Strategii.

– Rada Gminy:

- analizuje postępy wdrażania Strategii,
- akceptuje sprawozdania z realizacji Strategii,
- analizuje i zatwierdza wnioski o aktualizację Strategii,
- uwzględnia zadania zaplanowane do realizacji przy przyjmowaniu budżetu Gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych.

– Koordynator Strategii:

- pełni funkcje koordynacyjne wobec pozostałych Partnerów,
- mobilizuje zasoby na rzecz realizacji działań zapisanych w Strategii,
- upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców Gminy,
- koordynuje przygotowanie okresowych sprawozdań z realizacji Strategii,
- rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii,
- inicjuje realizację kierunków działań.

– Partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Gminy Świlcza oraz jednostki organizacyjne:

- realizują poszczególne kierunki działań,
- przekazują informację o stopniu realizacji zadań do Koordynatora Strategii oraz sporządzają statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania,
- zgłaszają wnioski do zmian w Strategii.

5.2. Monitoring i ewaluacja

Skuteczne wdrażanie strategii jest uwarunkowane wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie realizowanych działań oraz zdolności do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami, a uzyskanymi efektami.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych, w oparciu o analizę wskaźnikową, na podstawie własnych danych i informacji statystki publicznej generowanej przez Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Analiza powinna uwzględniać mierniki przypisane do każdego z celów operacyjnych[9] zdefiniowanych w ramach Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030, wskazując jej

[9] W wyborze mierników przyjęto zasadę ich ograniczonej liczny dla każdego z celów. Przy wyborze wskaźników kierowano się adekwatnością i możliwością pozyskania danych.

zmianę, zakres i kierunek, w tym w odniesieniu do roku bazowego, oraz w przypadku niepożądanych tendencji – rekomendacje zmierzające do poprawy funkcjonowania sytemu wdrażania.

W miarę możliwości, sprawozdawczość powinna być oparta o informacje własne oraz informacje uzyskane od partnerów realizujących poszczególne projekty. Raport powinien obejmować m.in. skrótowe przedstawienie aktualnego stanu realizacji poszczególnych zadań i ewentualnych trudności realizacyjnych wraz z propozycją działań naprawczych.

Sprawozdawczość zostanie skoordynowana z nałożonym na Gminy, zgodnie z dyspozycją art. 28 a ustawy z 8 marca 1990 o samorządzie gminnym, w terminie do dnia 31 maja każdego roku raportu o stanie Gminy. Raport obejmuje podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii.

Monitoring prowadzony będzie w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji Strategii. Pozwoli to wykryć zagrożenia i ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji zadań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji. Ponadto zakłada się, że w połowie okresu obowiązywania i wdrażania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 czyli w połowie roku 2026, oraz po zakończeniu jej realizacji tj. po roku 2030 – dokonana zostanie ewaluacja rozumiana, jako ocena interwencji według jej rezultatów.

Prowadzona ewaluacja służyć będzie, w odróżnieniu od sprawozdawczości, usprawnieniu projektów oraz programów oraz będzie próbą odpowiedzi na pytanie, jak można udoskonalić realizowane przedsięwzięcia lub wprowadzić nowe rozwiązania. Ewaluacja będzie miała na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie ich skuteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja realizowana będzie w formie spotkania strategicznego z udziałem władz samorządowych oraz najważniejszych interesariuszy strategii.

Procedura aktualizacji strategii

Przegląd i aktualizacja dokumentu Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza na lata 2022-2030 odbędzie się w połowie okresu obowiązywania Strategii lub w przypadku stwierdzenia konieczności jej aktualizacji. W przypadku chęci przeprowadzenia przeglądu strategicznego lub stwierdzenia przez jednostkę odpowiedzialną za monitoring Strategii konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie, podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii:

1. Wójt na sesji Rady Gminy przedstawia wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego (aktualizacji Strategii).

2. W oparciu o decyzję Rady Gminy Wójt we współpracy z Koordynatorem Strategii określa sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii.

3. W ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:

— zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz,
— misja rozwoju Gminy Świlcza i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów Gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),

— cele strategiczne i operacyjne, i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),

— kierunki działań,

— Obszary Rozwojowe Gminy.

4. Zaktualizowany dokument Strategii podlega konsultacjom, a następnie zostaje przedstawiony Radzie Gminy Świlcza.

Ewaluacja ex-post.

Po zakończeniu obowiązywania Strategii przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – sprawozdania/raportu końcowego z wdrażania założeń dokumentu, który będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań, analizę efektywności wydatkowania środków finansowych, analizę osiągniętych rezultatów w ramach podjętych działań (stopień osiągnięcia założonych wskaźników).

Tabela 5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

OBSZAR: GOSPODARKA					
INNOWACYJNOŚĆ KONKURENCYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ					
Cele operacyjne	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskania informacji	Wartość bazowa wskaźnika[10]	Wartość Docelowa wskaźnika
1.1. Poprawa jakości systemu dróg publicznych oraz zwiększenie dostępności i poziomu bezpieczeństwa układu komunikacyjnego.	Poprawa warunków tranzytu pojazdów w dotychczasowym układzie komunikacyjnym Zwiększenie stopnia rowerowego skomunikowania Gminy Poprawa bezpieczeństwa	Długość zmodernizowanych dróg [km]	Urząd Gminy Świlcza	132,622	Wzrost o min. 2%
		Długość wybudowanych ścieżek rowerowych, ciągów pieszo – jezdnych [km]		5	Wzrost o min. 2%
		Długość chodników		9,28	Wzrost o min. 2%
		Liczba przeprowadzonych akcji ratowniczych przez OSP (szt.).		0	Wzrost
1.2 Inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów terenami inwestycyjnymi na terenie Gminy.	Wsparcie i promocja przedsiębiorczości Spadek bezrobocia wśród mieszkańców	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie Gminy	Urząd Gminy Świlcza/ BDL GUS	1187	Wzrost o min. 2%

[10] Dane za rok 2020 lub stan za 2021-szczegóły w Diagnozie społeczno-gospodarczej Gminy Świlcza

1.3. Rozwój i promocja przedsiębiorczości lokalnej oraz wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców.	Poprawa jakości obsługi inwestorów / przedsiębiorców	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	BDL GUS	593	Wzrost o min. 2%
1.4. Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy oraz wzmocnienie struktur samorządowych służących mieszkańcom, środowisku i gospodarce.	Wzrost atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej Gminy. Zwiększenie liczby mieszkańców Gminy Podniesienie jakości usług publicznych. Wzrost dostępności i liczby e-usług	Liczba przeprowadzonych kampanii, mającej na celu umocnienie tożsamości mieszkańców z miejscem zamieszkania	Urząd Gminy Świlcza/ BDL GUS	0	Wzrost o 5%
		Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem		3,6%	Wzrost o min. 2%
		Liczba przeszkolonych urzędników (os.).		0	5
		Liczba lub odsetek spraw załatwianych cyfrowo przez Urząd (szt.).		0	Wzrost o min. 2%
1.5. Zrównoważony rozwój gospodarczy bazujący na współpracy międzygminnej ze szczególnym uwzględnieniem gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.	Integracja i rozwój Gminy Świlcza w ramach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć zintegrowanych w ramach partnerstwa ROF	Urząd Gminy Świlcza	0	wzrost

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO					
CEL STRATEGICZNY 2: ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY w ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH					
Cele operacyjne	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość Docelowa wskaźnika
2.1. Wzmocnienie (budowa, rozbudowa) nowoczesnej infrastruktury publicznej (kulturowej, edukacyjnej, społecznej) służącej mieszkańcom, turystom i inwestorom	Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej i terenów zieleni	Liczba nowych i modernizowanych obiektów, edukacyjnych, społecznych, sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych (szt.)	Urząd Gminy Świlcza	0	2
2.2.Podejmowanie działań w celu aktywizacji społecznej mieszkańców i wzrostu ich partycypacji w życiu Gminy.	Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców o charakterze kulturalnym. Wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców Integracja i aktywizacja mieszkańców różnych grup wiekowych.	Liczba wydarzeń kulturowych zorganizowanych przez Gminę i jej jednostki organizacyjne w ciągu roku (szt.)	Urząd Gminy Świlcza	23	Wzrost o min. 2%
2.3. Rozwój oferty usług publicznych oraz wykorzystanie nowych form działań pomocowych	Walka z marginalizacją seniorów, włączenie społeczne osób starszych Integracja osób starszych, możliwość spędzania czasu wolnego z osobami o podobnym wieku i zainteresowaniach.	Liczba podjętych działań (szt.)	Urząd Gminy Świlcza	1	Wzrost o min. 2%
		Liczba mieszkańców objętych programami pomocowymi (os).		1033	Spadek o 10%

2.4. Poprawa jakości kształcenia dzieci i młodzieży	Poprawa warunków nauczania w szkołach na terenie Gminy	Liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych (szt.)	Urząd Gminy Świlcza	20	Wzrost o min. 2%
	Wzmacnianie dostępności do usług społecznych	Odsetek dzieci objętych opieka żłobkową (%)		23,60	Wzrost o min. 2%
OBSZAR: ŚRODOWISKO NATURALNE					
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY GMINY ZAPEWNIAJĄCY DBAŁOŚĆ o ŚRODOWISKO NATURALNE					
Cele operacyjne	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość Docelowa wskaźnika
3.1. Budowa, przebudowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy.	Podniesienie atrakcyjności i estetyki przestrzeni publicznych. Podniesienie jakości infrastruktury technicznej w gminie. Zwiększenie wykorzystania OZE Poprawa jakości powietrza.	Liczba zamontowanych instalacji OZE na budynkach publicznych (szt.),	Urząd Gminy Świlcza	0	Wzrost o min. 2%
		Liczba zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych infrastrukturalnych (szt.),		1	Wzrost o min. 2%
		Liczba zaktualizowanych MPZP (szt.).		0	Wzrost o min. 2%
3.2. Wspieranie działań dążących do osiągnięcia ładu ekologicznego poprzez ochronę kształtowanie środowiska przyrodniczego w zgodzie z obowiązującymi normami i zaleceniami.	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%).	Urząd Gminy Świlcza	48,4	Wzrost o min. 2%

5.3. Ramy finansowe realizacji Strategii

Chcąc zrealizować konkretne zamierzenia wynikające ze strategii oprócz adekwatnych zasobów ludzkich i rzeczowych niezbędne jest posiadanie odpowiednich środków finansowych. Dla efektywnej i skutecznej polityki rozwoju Gminy powinny zostać wykorzystane wszystkie dostępne środki finansowe. Oczywiście proces oraz zakres pozyskiwania środków finansowych musi być dostosowany do możliwości budżetowych Gminy i dobrze zaplanowany.

Biorąc pod uwagę zakładany okres obowiązywania Strategii należy wyszczególnić następujące potencjalne źródła finansowania działań rozwojowych Gminy:

- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego, w tym województwa, powiatu oraz Gminy,
- środki funduszy celowych np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Funduszu Sprawiedliwości,
- fundusze europejskie takie jak:
  - Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
  - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)
  - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG)
  - Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEPW)
  - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)
  - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC)
- inne środki publiczne.
- fundusze Europejskiego Instrumentu Odbudowy,
- inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej np. fundusze norweskie i fundusze EOG,
- środki sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych najistotniejszym źródłem finansowania zadań inwestycyjnych, jak również projektów miękkich są fundusze europejskie. Do głównych z nich należą:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), ukierunkowany na wzmacnianie spójności gospodarczej,
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS) dotyczący inwestycji w kapitał ludzki,
- Fundusz Spójności, którego celem jest zredukowanie różnic gospodarczych i społecznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju, głównie poprzez duże inwestycje w zakresie infrastruktury transportowej i technicznej oraz inwestycje związane z ochroną środowiska,
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, zajmujący się wspieraniem przekształceń struktury rolnictwa oraz rozwojem obszarów wiejskich

Biorąc pod uwagę okres obowiązywania Strategii, należy przyjąć, iż finansowanie działań w niej określonych będzie przypadało na końcową realizację zadań z perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020, ale przede wszystkim obejmie nowy okres Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021 – 2027.

Z racji istotnego wyczerpania środków aktualnej perspektywy finansowej, oraz konieczność przekazywania pozostałych środków na działania przeciwdziałające skutkom pandemii COVID 19 w ramach tzw. Tarczy Antykryzysowej, kluczowe znaczenie dla realizacji celów wyznaczonych w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza, będą miały fundusze uruchamiane w ramach nowego budżetu Unii Europejskiej, czyli Wieloletnich Ram Finansowania na lata 2021-2027 oraz środki unijne Europejskiego Instrumentu Odbudowy.

Tabela 6. Zestawienie Obszarów Celów Operacyjnych Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza z potencjalnymi źródłami finasowania

OBSZAR: GOSPODARKA	
CEL STRATEGICZNY	**INNOWACYJNOŚĆ KONKURENCYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ**
CEL OPERACYJNY	**POTENCJALNE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA**
1.1. Poprawa jakości systemu dróg publicznych oraz zwiększenie dostępności układu komunikacyjnego w gminie.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Instrument Odbudowy 2021 - 2027
	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Fundusz Inwestycji Samorządowych
1.2. Inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów terenami inwestycyjnymi na terenie Gminy.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Instrument Odbudowy 2021 - 2027
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
1.3. Rozwój i promocja przedsiębiorczości lokalnej oraz wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Instrument Odbudowy 2021 - 2027
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
1.4. Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy oraz wzmocnienie struktur samorządowych służących mieszkańcom, środowisku i gospodarce.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Instrument Odbudowy 2021 - 2027
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
1.5. Zrównoważony rozwój gospodarczy bazujący na współpracy międzygminnej ze szczególnym uwzględnieniem gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Instrument Odbudowy 2021 - 2027
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO	
CEL STRATEGICZNY	**ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY w ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH**
CEL OPERACYJNY	**POTENCJALNE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA**
2.1.Wzmocnienie (budowa, rozbudowa) nowoczesnej infrastruktury publicznej (kulturowej, edukacyjnej, społecznej) służącej mieszkańcom, turystom i inwestorom.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Instrument Odbudowy 2021-2027
	Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa
	Program Maluch Plus
	„Aktywni+" Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych
	Program posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023
	Solidarnościowy Fundusz Wsparcia osób Niepełnosprawnych
2.2. Podejmowanie działań w celu aktywizacji społecznej mieszkańców i wzrostu ich partycypacji w życiu Gminy.	**Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2030 (PROO) i Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO**
	Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. WRF 2021 - 2027
	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
2.3. Rozwój oferty usług publicznych oraz wykorzystanie nowych form działań pomocowych	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich WRF 2021 - 2027
	Europejski Instrument Odbudowy 2021-2027
2.4. Poprawa jakości kształcenia i dostępności usług edukacyjnych dzieci i młodzieży	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki

OBSZAR: ŚRODOWISKO NATURALNE

.

CEL STRATEGICZNY	ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY GMINY ZAPEWNIAJĄCY DBAŁOŚĆ o ŚRODOWISKO NATURALNE
CEL OPERACYJNY	**POTENCJALNE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA**
3.1. Budowa, przebudowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Instrument Odbudowy 2021-2027
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. WRF 2021 - 2027

	Program LIFE
3.2. Wspieranie działań dążących do osiągnięcia ładu ekologicznego poprzez ochronę kształtowanie środowiska przyrodniczego w zgodzie z obowiązującymi normami i zaleceniami.	**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**
	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich WRF 2021 - 2027
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	Europejski Instrument Odbudowy 2021-2027
	Program STOP SMOG

Tworząc ramy finansowe planowanej działalności związanej z realizacją projektów ujętych w strategii, wzięto pod uwagę prognozy dotyczące źródeł i wysokości finansowania projektów w ramach unijnych Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027, prognozy dotyczące stanu finansów publicznych, kluczowe wskaźniki makroekonomiczne, przy uwzględnieniu sytuacji, w jakiej znajdować się będzie budżet Gminy Świlcza w perspektywie najbliższych lat.

Strategia określa kierunki interwencji podejmowanej w perspektywie roku 2030, w tym szereg kluczowych inwestycji gminnych. Wśród zestawienia inwestycji przygotowanych na kolejne lata wyróżniono projekty z obszarów: infrastruktury drogowej (budowa, przebudowa i rozbudowa sieci dróg gminnych, przebudowa dróg transportu rolnego, budowa i rozbudowa ścieżek rowerowych, szlaków pieszo-jezdnych wzdłuż dróg gminnych oraz dróg wyższej kategorii), infrastruktury sieciowej i ochrony środowiska (rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy, instalacje OZE, walka ze smogiem), rozbudowy i modernizacji infrastruktury publicznej (min. żłobki, przedszkola), sportu i rekreacji (budowa boisk sportowych i strefy aktywnego wypoczynku, komunikacji publicznej i bezpieczeństwa oraz kształtowania przyjaznych przestrzeni publicznych. Szczegółowa prezentacja inwestycji kluczowych kluczowe wraz z szacowanymi ramami i potencjalnym źródłami finansowania - Tabela nr 8.

Łączną wartość tych przedsięwzięć szacuje się na 61,5 mln zł. Wycena wykorzystuje m.in. bazę wiedzy i doświadczeń powstałą w wyniku prac nad ramami finansowymi dla innych dokumentów funkcjonujących na poziomie gminy, realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach w gminie, założenia zapisane w opracowanych już projektach, studiach wykonalności itp., a także informacje na temat potencjalnych źródeł i zasad współfinansowania.

Tabela 7. Inwestycje kluczowe wraz z szacowanymi ramami i potencjalnym źródłami finansowania

Lp.	Określenie inwestycji	Szacowane koszty	Potencjalne źródło finansowania	Okres realizacji
1	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych w gminie Świlcza	11 mln	Środki UE 2021-2027; Budżet Gminy	2023-2027
2	Rozbudowa/budowa wraz z termomodernizacja budynków placówek oświatowych wraz z ich doposażeniem w pomoce dydaktyczne	8 mln	Środki UE 2021-2027; Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; Budżet gminy Budżet Gminy	2023-2027

3	Tworzenie ośrodków wsparcia dla osób wymagających opieki z terenu gminy Świlcza	7 mln	Środki UE 2021-2027; Budżet Gminy Budżet Państwa	2023-2027
4	Poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi	5 mln	Środki UE 2021-2027; Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; Budżet Gminy	2023-2027
5	Poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie OZE oraz wymiana /modernizacja źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej	7,5 mln	Środki UE 2021-2027; Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; Budżet Państwa Budżet Gminy	2023-2027
6	Projekty dla indywidualnych gospodarstwach domowych - instalacje Odnawialnych Źródeł Energii oraz wymiana źródeł ciepła	5 mln	Środki UE 2021-2027 Budżet Gminy	2023-2027
7	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w gminie Świlcza	8 mln	Środki UE 2021-2027; Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; Budżet Państwa Budżet Gminy	2023-2027
8	Tworzenie infrastruktury technicznej wokół terenów inwestycyjnych	5mln	Środki UE 2021-2027; Budżet Państwa Budżet Gminy	2023-2027
9	Rozwój cyfryzacji na terenie gminy Świlcza	5 mln	Środki UE 2021-2027; Budżet Państwa Budżet Gminy	2023-2027

Źródło: opracowanie własne gminy

6. Spis rysunków, tabel, wykresów

Tabela 1.Potencjały rozwojowe Gminy Świlcza 18
Tabela 2. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitych części wód podziemnych położonych w granicach Gminy Świlcza wraz z przypisanymi celami środowiskowymi. 53
Tabela 3 Działania wskazane w aPWŚK dla JCWP i JCWPD zlokalizowanych w Gminie Świlcza 55
Tabela 4. Działania wyodrębnione w planie zarządzania ryzykiem powodziowym 58
Tabela 5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. 63
Tabela 6. Zestawienie Obszarów Celów Operacyjnych Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Świlcza z potencjalnymi źródłami finasowania 68

Rysunek 1 Obszar Strategicznej Interwencji na poziomie krajowym - OSI Wschodnia Polska, z uwzględnieniem położenia Gminy Świlcza 48
Rysunek 2 Miejskie Obszary Funkcjonalne wskazane w Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030, z uwzględnieniem położenia Gminy Świlcza 49
Rysunek 3. Obszary wiejskie wskazane w Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030, z uwzględnieniem położenia Gminy Świlcza 49

Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Świlcza